

PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE ITÄ-UUDENMAAN KUNNISSA

2020 PORVOO, SIPOO, ASKOLA, LOVIISA

Laatija Itä-Uudenmaan perhehoidon ohjausryhmä / Noora Floor-Berg

Sisällys

JOHDANTO.....	1
1 PERHEHOITO.....	2
1.1 Perhehoidon lainsäädäntö.....	2
1.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite.....	2
1.3 Perhehoidon organisointi	3
1.3.1 Perhehoidon ohjausryhmä	3
1.3.2 Kuntakohtainen perhehoidon vastuhenkilö.....	4
1.3.3 Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.....	4
1.4 Sijaishoidon muodot.....	4
1.4.1 Lyhytaikainen perhehoito.....	4
1.4.2 Pitkäaikainen perhehoito	5
1.4.3 Ammatillinen perhehoito	5
1.5 Perhehoitaja ja perhehoitajan velvollisuudet	5
1.5.1 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus.....	6
1.6 Perhehoidossa hoidettavien määrä	6
2 PERHEHOIDON PROSESSI	8
2.1 Ennakovalmennus.....	8
2.1.1 PRIDE-valmennus.....	8
2.2 Perhehoitajan rikostaustaote	9
2.3 Lapsen sijoitus	9
2.4 Lapsen asiakassuunnitelma	9
2.5 Perhehoidon toimeksiantosopimus	10
2.5.1 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen	11
2.6 Jälkihuolto perhehoidossa	12
2.6.1 Lastensuojelulaki 53 §	12
3 LAPSI PERHEHOIDOSSA.....	13
3.1 Lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena.....	13
3.2 Lapsen sijoitus kiireellisesti	13
3.3 Lapsen huostaanotto.....	14
3.4 Lapsen huoltajuus ja edunvalvonta	14
3.5 Lapsen kotikunta	15
3.6 Lapsen päivähoito ja koulu	15
3.7 Lapsen pankkitili	15

3.8 Lapsen passi.....	16
3.9 Lapsen opintojen tukeminen.....	16
3.10 Lapsen uskonto ja rippikoulu.....	16
4 JÄLKIHUOLTO JA ITSENÄISTYMISSAVARAT	17
4.1 Esimerkkejä jälkihuollon palveluista.....	17
4.2 Itsenäistymisvarat.....	17
4.2.1 Itsenäistymisvarojen käyttö	18
5 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	19
5.1. Lyhytaikaisen perhehoidon korvaukset.....	19
5.2 Käynnistämiskorvaus	19
5.3 Hoitopalkkio	20
5.3.1 Perushoitopalkkio	20
5.3.2 Perhehoidon hoitopalkkioiden korotukset.....	21
5.1.2 Kelan vammaisuuksiin kytkeytyvä korotettu hoitopalkkio	23
5.1.3 Perhehoitajan ansiotyöstä poissaolon aikainen hoitopalkkio	23
5.6 Kulukorvaus	24
5.6.1 Kulukorvaukseen sisältyviä menoja.....	25
5.6.2 Kulukorvauksen maksaminen vähimmäismäärää pienempänä	25
5.7 Sijoitetun lapsen käyttövarat	26
5.8 Korvaus oman auton käytöstä	27
5.10 Sosiaaliturva	27
5.11 Perhehoitajan verotus	27
5.12 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset perhehoitajan sairastuessa	28
5.14 Lapsen lomanvietosta aiheutuvat kustannukset.....	28
5.15 Harrastuskulujen korvaaminen	28
5.16 Muut erityiset kulut	28
5.17 Kelan etuudet	29
5.17.1 Lapsilisä.....	29
5.17.2 Kelan vammaistuki lapselle	29
5.17.3 Opiskelukulut.....	29
5.18 Korvaukset jälkihuollon tukitoimena perhehoitoon sijoitetusta.....	30
6 PERHEHOITAJAN OIKEUS VAPAASEEN.....	31
7 PERHEHOITAJAN VAKUUTUSTURVA.....	33
7.1 Lapsen vahingonkorvausvelvollisuus sijaishuollossa.....	33
7.1.1 Vahinkoasian kasvatuksellinen käsitteleminen	33
7.1.2 Vahingonkorvauksesta sopiminen.....	34

7.1.3 Sovittelu.....	34
7.1.4 Tuomioistuinkäsittely	34
8 PERHEHOITAJAN SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS.....	35
9 YHTEISTYÖ, YHTEYDENPITO JA PERHEHOITAJAN VELVOLLISUUDET	36
9.1 Säännöllinen raportointi.....	36
10 PERHEHOITAJAN TUKEMINEN SIJOTUKSEN AIKANA	37
10.1 Koulutus.....	37
10.2 Työnohjaus	38
10.3 Mentoritoiminta	38
10.4 Vertaistuki.....	38
10.5 Asiamiestoiminta	38
10.5.1. Perhehoidon asiamies	39
10.5.2. Sosiaaliasiamies.....	39
10.6 Tuettuja lomina perhehoitajien perheille	39
10.7 Hyvinvointi -ja terveystarkastukset toimeksiantosopimuksen tehneille perhehoitajille (Kuntaliitto 2017).....	39
10.8 Muita tukitoimia	43
11 PERHEHOITAJAREKISTERI	44
12 PERHEHOIDON VALVONTA.....	45
12.1 Tarkastukset	45
12.2 Toimenpiteet	45
LÄHTEET.....	46
Liite 1 Perhehoitolaki.....	47

JOHDANTO

Porvoon, Loviisan, Askolan ja Sipoon perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten nämä kunnat toteuttavat lastensuojelun toimeksiantosopimussuhteisista perhehoitoa ja ammatillista perhehoitoa.

Toimintaohjeen tavoitteena on, että Itä-Uudellamaalla kunnilla on yhtenäinen perhehoidon toimintatapa toteuttaa, lisätä ja kehittää perhehoitoa. Perhehoidon toimintaohje palvelee kaikkia osapuolia: kuntien työntekijöitä, asiakasta sekä perhehoitajaa.

1 PERHEHOITO

1.1 Perhehoidon lainsäädäntö

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä lakeja ja asetuksia ovat:

- Perhehoitolaki (erit. 1§, 3§, 7§)
- Lastensuojelulaki 49§, 50§
- Sosiaalihuoltolaki 28§
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
- Laki ja asetus lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä
- Tapaturmavakuutuslaki
- Hallintolaki

1.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoito on laitoshoidon nähden ensisijainen lapsen sijaishuollon muoto: laitoshoidon järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla.

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. Lasten ja nuorten perhehoitajia kutsutaan myös sijaisvanhemmiksi.

Huomionarvoista kuitenkin on, että huostaanoton ja sijaishuollon ensisijainen tavoite on perheen jälleen yhdistäminen (Lastensuojelulaki 47§ ja 4§ 3 mom.).

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle lapselle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalista kehitystään.

Perhehoitoa voidaan käyttää huostaan otettujen ja kiireellisesti sijoitettujen lasten hoidon ja huolenpidon järjestämiseksi tai kun lapsi sijoitetaan avohuollon tukitoimena. Perhehoitoa toteutetaan myös lastensuojelulain mukaisena jälkihuoltona.

Jotkut perhehoitajat toimivat lisäksi myös tukiperheenä. Avohuollon sijoitus kuuluu lastensuojelun avohuollon tukitoimiin eikä siihen sovelleta lastensuojelulain säännöksiä sijaishuollosta. Tukiperheen järjestäminen on sen sijaan perheille tarjottavaa yleistä sosiaalipalvelua.

Perhehoitokodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhehoitolaki 1 § Perhehoitolaki 3 § Perhehoitolaki 7 § Lastensuojelulaki 49 § Lastensuojelulaki 50 § Sosiaalihuoltolaki 28 § (THL 2016).

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksena, kokemuksensa tai henkilökohtaisilta ominaisuuksien perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen perhehoidosta tehtävän sopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Perhehoitoa perhehoitokodissa annetaan lapselle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja hyväksi käyttäen ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa.

Perhehoito tulee kyseeseen erityisesti silloin, kun lapsen tasapainoinen kehitys edellyttää kiinteitä ihmissuhteita ja pysyvän perheyhteisön antamaa tukea. Perhehoidolle on ominaista, että sinne sijoitetut jakavat perhehoitajan arkipäivää osallistuen perheen yhteisiin toimintoihin perheyhteisön jäsenenä.

Perhehoitoa tarvitaan kaikenikäisille lapsille. Lasten sijoitusten taustalla ovat usein vanhempien mielenterveys-, päihde- tai väkivaltaongelmat. Yhteen sijaisperheeseen voidaan sijoittaa useampia lapsia, joko sisarusia tai eri perheiden lapsia. Sisarusukset pyritään aina sijoittamaan samaan perheeseen.

Perhekodin pitää olla terveydellisistä ja muilta olosuhteiltaan siellä annattavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on huomiota kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti.

Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhehoitokodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava saada perhehoitokodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhehoitokodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla sinne sijoitetulle lapselle sopiva.

Perhehoidon soveltuvuutta arvioitaessa on myös huomioitava tarvittavia tukimuotoja sekä lapselle, lapsen perheelle, että perhehoitajille.

1.3 Perhehoidon organisointi

1.3.1 Perhehoidon ohjausryhmä

Kuntien sosiaali- /perusturvatoimen yhtenäisen perhehoidon toteuttamiseksi, lisäämiseksi ja kehittämiseksi, kunnat ovat nimenneet **ohjausryhmän**, jonka tehtäviin kuuluu:

- vuosittain tehdä esitys perhehoidon toimintaohjeen päivittämisestä, perhehoitajien hoitopalkkioiden ja maksukorvausten tarkistuksesta, jotka kunnat vievät edelleen lautakunnalle vahvistettavaksi
- päättää järjestettävistä ennakkovalmennuksista
- ideoida ja päättää perhehoitajien koulutuksista ja yhteistapaamisista
- päivittää perhehoidon yhteiskäytössä olevat lomakkeet ja perhehoidon internetsivut, sekä tiedottaa yhteisesti
- seurata ja arvioida perhehoidon toteutumista yhteistyössä eri tahojen kanssa

1.3.2 Kuntakohtainen perhehoidon vastuhenkilö

Kuntien perhehoidon järjestämisestä huolehtivat **perhehoidon vastuuhenkilöiksi** nimetyt työntekijät. Heidän tehtäviinsä kuuluu:

- ylläpitää tietoja kunnan perhehoitajista
- järjestää perhehoitajien yhteistapaamiset ja koulutukset
- osallistua perhehoidon edustajana työryhmien kokouksiin
- tehdä verkostotyötä Suomen alueellisten perhehoidon oman alansa kehittäjien, Pesäpuun ja Perhehoitoliiton kanssa
- antaa neuvontaa ohjausta ja tietoa perhehoidosta kiinnostuneille
- vastata perhehoidon perehdyttämisestä
- huolehtia oman kunnan perhehoitajien tukipalveluiden järjestämisestä
- Toimia oman kunnan perhehoitajien yhteyshenkilönä

1.3.3 Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä

Perhehoitoon **sijoitetun lapsen vastuuhenkilönä** ovat lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Hänen tehtäviinsä kuuluu:

- valmistella perhehoidon sijoituksen ja toimeksiantosopimuksen, sekä tukea, ohjata ja valvoa perhehoitoa yhdessä perhehoidon vastuuhenkilön kanssa
- järjestää perhehoidossa olevien lasten tilapäishoito yhdessä perhehoidon vastuuhenkilön kanssa
- päättää korotetusta hoitopalkkiosta (30 % asti) asiakassuunnitelman ja toimeksiantosopimuksen päivittämisen yhteydessä, joka tulee tehdä vähintään kerran vuodessa

1.4 Sijaishoidon muodot

Lasta tai nuorta ja hänen perhettään tuetaan ensisijaisesti siten, että lapsi voi kasvaa ja asua omassa kodissa. Mikäli lapsen tilanne ei riittävästi korjaannu yhdessä sovittujen tukitoimien avulla, lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle myös avohuollon tukitoimena.

Viimesijaisena toimenpiteenä voi olla lapsen huostaanotto ja sijoitus kodin ulkopuolelle jatkuvaan perhehoitoon tai sijaishuoltoyksikköön, kuten lastenkotiin. Perhehoito voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista tai ammatillista perhehoitoa.

1.4.1 Lyhytaikainen perhehoito

Perhehoito on lyhytaikaista perhehoitoa, kun lapsi on avohuollon tukitoimena tai kiireellisesti sijoitettu perhehoitoon, esimerkiksi vanhempien kuntoutumisen ajaksi tai jos hänelle etsitään pysyvämpää sijoituspaikkaa kodin ulkopuolelta.

Lyhytaikaiseen perhehoitoon lapsi voidaan sijoittaa lyhyellä varoitusajalla, koska lapsi tulee silloin perheeseen yleensä suoraan akuutista kriisitilanteesta. Pääsääntöisesti lyhytaikainen perhehoito on 1-3 kuukautta, kuitenkin maksimissaan 6 kuukautta.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa tulee yhden vanhemman olla kokopäiväisesti kotona, jotta päivystysluonteiset nopeat sijoitukset onnistuvat. Suositeltavaa on, että lyhytaikaisessa perheessä on enintään kaksi perhehoitoa tarvitsevaa lasta kerrallaan, sisarukset kuitenkin pyritään sijoittamaan samaan paikkaan sisarusten lukumäärästä huolimatta.

Perhehoitaja voi itse päättää, kuinka usein haluaa ottaa uusia lapsia luokseen. Lyhytaikaista perhehoitoa tarvitsevien lasten määrä vaihtelee, joten työstä saatu ansio on epäsäännöllistä. Samoin mahdollisuus palkalliseen vapaaseen on hankalaa, kun perhe voi olla vuoden aikana sopimussuhteessa useaan eri kuntaan. Tämän vuoksi pitämättömät vapaat maksetaan rahana toimeksiantosuhteen päättyessä.

1.4.2 Pitkäaikainen perhehoito

Lapsen sijaishuolto on vuodesta 2012 voimaan tulleen lain mukaan ensisijaisesti järjestettävä perhehoitona, jolloin lasten perhehoitajiksi valitut henkilöt ovat valmistautuneet huolehtimaan lapsesta pitkäaikaisesti. Toistaiseksi voimassa oleva perhehoito on kodinomainen tapa järjestää huostaan otetun lapsen tai nuoren hoito ja kasvatusta.

Perhehoito mahdollistaa kiintymyssuhteen syntymisen ja korjaavan kokemuksen saamisen kiintymyssuhdevaurioissa, luo mallin perhe-elämästä, mahdollista yksilöllisen hoivan ja hoidon. Tutkimusten mukaan pitkäaikainen perhehoito kiinnittää lapset parhaiten kaikista hoitomuodoista elämänmittaisiin ihmissuhteisiin.

1.4.3 Ammatillinen perhehoito

Ammatillinen perhehoito on luvanvaraista toimintaa. Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvun perusteella ammatillisessa perhekodissa. Luvan ammatilliseen perhehoitoon myöntää aluehallintovirasto ja vain mikäli toimintaa on usealla paikkakunnalla, niin silloin lupa pitää hakea Valvirasta.

Ammatillisessa perhekodissa edellytetään, että perheessä on kaksi perhehoitajaa, joista ainakin yhdellä perhehoidon hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvista on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä.

1.5 Perhehoitaja ja perhehoitajan velvollisuudet

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Perhehoitajan kelpoisuutta tulee arvioida hoidettavan henkilön kannalta kokonaisvaltaisesti. Mitä vaativampi hoidettavan tilanne on, sitä enemmän huomiota tulee kiinnittää perhehoitajien ammattitaitoon ja työssään tarvitsemaan tukeen.

Perhehoitajana voi toimia joko parisuhteessa, yksinhuoltajana tai yksin elävä henkilö. Perhehoitokodiksi ryhtyminen on koko perheen yhteinen päätös, johon kaikkien

perheenjäsenen on sitouduttava, jotta sijoitettava lapsi saa perheessä tasaveroisen aseman muihin perheenjäseniin nähden.

Perhehoitokodin tulee olla rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuuden arvioi kotikäynnillä kaksi työntekijää. Sopivuutta harkittaessa kiinnitetään erityistä huomiota sijaisperheen ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon sijoitettavan lapsen tarpeet hänen etunsa mukaisesti sekä perhehoitajan yhteistyökykyyn sijoittajan ja sijoitettavalle lapselle läheisten ihmisten kanssa. Sijoitettavalle lapselle täytyy löytyä mm. oma huone, lukuun ottamatta pieniä sisaruksia.

Perhehoitajan tulee suojella lasta, hoivata lasta, tukea lasta, seurata lapsen kehitystä, tukea lapsen yhteydenpitoaan läheisiin ihmisiin ja sitoutua lapseen. Perhehoitajalla täytyy olla kyky ja mahdollisuus toimia yhteistyössä joustavasti sijoittavan tahon sekä perhehoitoon sijoitettavalle lapselle läheisten henkilöiden kanssa.

Perhehoitajan velvollisuuksiin kuuluu tukea lapsen mahdollisuuksia kotiinpaluuseen. Tämä tarkoittaa yhteydenpidon tukemista lapsen ja biologisten vanhempien välillä esim. kuljettamalla lasta biologisen vanhemman luo tapaamisiin.

1.5.1 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhehoitokoti sijaitse. Muutokseksi katsotaan esimerkiksi se, että perhehoitokotiin tulee uusi hoidettava tai aiemmin tilapäisessä hoidossa ollut lapsi tai nuori muuttaa perhehoitokotiin pitkäaikaiseksi.

Ennen perhehoidon toimeksiantosopimuksen tekemistä tulee kunnan pyytää perhehoitajalta nähtäväksi rikostaustaote. Rikostaustaote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Rikostaustaote palautetaan sen esittäneelle perhehoitajalle välittömästi ja siitä ei saa ottaa kopiota.

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa. Perhehoitajan tapaturmavakuutuksesta säädetään tapaturmavakuutuslaissa. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavien perhehoitajien tapaturmavakuuttaminen kuuluu sijoittajakunnan lakisääteisiin tehtäviin. (THL 2016)

- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Lastensuojelulaki 52 §
- Perhehoitolaki 21 §
- Kunnallinen eläkelaki 549/2003
- Tapaturmavakuutuslaki 608/1948

1.6 Perhekodissa hoidettavien määrä

Perhehoitokodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan lukien.

Ammatillisessa perhekodissa saadaan hoitaa samanaikaisesti enintään seitsemää henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin yhdellä perhehoitajan kelpoisuus ja toisella hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvista on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä.

Hoidettavien määrästä voidaan poiketa, jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen.

2 PERHEHOIDON PROSESSI

Perhehoidosta kiinnostuneet perheet ohjataan ottamaan yhteyttä kunnan perhehoidon vastuuhenkilöön, josta saa neuvontaa ohjausta ja tietoa perhehoidosta.

2.1 Ennakkovalmennus

Sijaisperheeltä vaaditaan ennakkovalmennus. Ennakkovalmennus auttaa tulevaa sijaisperhettä arvioimaan omia valmiuksia ryhtyä perhehoitajiksi. Ennakkovalmennuksia järjestävät eri järjestöt ja yhdistykset mm. pääkaupunkiseudulla.

2.1.1 PRIDE-valmennus

Ennakkovalmennus toteutetaan ensisijaisesti PRIDE-valmennuksena. PRIDE-valmennuksen pitävät PRIDE-kouluttaja koulutuksen käyneet lastensuojelun sosiaalityöntekijä sekä kokenut perhehoitaja.

Lastensuojelun perhehoidosta kiinnostuneelle perheelle lähetetään etukäteen tietoa PRIDE-valmennuksesta ja lastensuojelun perhehoidosta. Ennen kun perhe hyväksyy ennakkovalmennukseen, kouluttajat tapaavat perhettä, jotta perheen mahdolliset ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiseksi voidaan selvittää.

Lisäksi tarvittaessa kunnan perhehoidon vastuutyöntekijä tarkastaa yhdessä kouluttajien kanssa ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle. Ehdoton este on esimerkiksi perheen akuutti kriisi tai sairaus ja perheen vireillä oleva lastensuojelun- tai toimeentulotukiasiakkuus.

PRIDE-valmennus järjestetään Itä-Uudenmaan kunnissa tarpeen mukaan. Valmennus sisältää yhdeksän tapaamista noin kolmen kuukauden aikana, yhteensä 27 tuntia. PRIDE-valmennuksessa perehdytään ryhmämuotoisessa valmennuksessa perhehoitajana tarvittaviin valmiuksiin; lapsen suojeleminen ja hoivaaminen, lapsen kehityksen tukeminen ja kehityksellisten viiveiden huomioiminen, lapsen läheisten ihmissuhteiden turvaaminen, sitoutuminen lapseen ja toimiminen luotettavana aikuisena sekä lapsen hoitaminen yhdessä muun tukiverkoston kanssa.

Valmennuksessa jaetaan keskeistä sijaisvanhemmuuteen liittyvää tietoa sekä kokemuksellisen oppimisen kautta eläydytään omiin, lapsen ja hänen vanhempiensa tilanteisiin ja tunteisiin sijoitusprosessin eri vaiheissa. Valmennuskurssin aikana osallistujat arvioivat omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan, lisäksi osallistujat ja kouluttajat yhdessä arvioivat perheen valmiuksia toimia sijaisvanhempina.

Yhteisten ryhmätapaamisten lisäksi kouluttajat tapaavat perhehoitajiksi haluavia perheitä perhekohtaisesti. Ryhmä- ja perhevalmennuksen lisäksi osallistujat tekevät kotitehtäviä ja käsittelevät PRIDE-kirjaa, joka sisältää valmennustapaamisten keskeiset asiat ja lisämateriaalia tapaamisten teemoista.

PRIDE-valmennuksen jälkeen valmennuksen läpikäyneet perheet jäävät odottamaan heille soveltuvaa lasta. Odotusaika PRIDE-valmennuksen päättymisestä ensimmäisen sijoitetun lapsen tuloon voi kuitenkin kestää useita kuukausia.

Lisätietoja PRIDE-valmennuksesta saa Lastensuojelun erityisosaamisen keskukselta Pesäpuusta, www.pesapuu.fi.

2.2 Perhehoitajan rikostaustaote

Vuonna 2003 tuli voimaan laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä. Lain tarkoitus on suojella alle 18-vuotiaiden henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän turvallisuuttaan. Sijoittava kunta on velvollinen pyytämään alle 18-vuotiaan lapsen perhehoitajaksi ryhtyvää henkilöä toimittamaan nähtäväksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustaote.

Rikostaustaotteeseen merkitään ainoastaan ne rikosrekisteriin sisältyvät tiedot, joilla on arvioitu olevan erityistä merkitystä, kun henkilö työskentelee lasten kanssa. Rikostaustaote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Kunta tilaa rikostaustaotteen perhehoitajan puolesta perhehoitajan suostumuksella. Kunta maksaa rikostaustaotteesta perittävän maksun.

Rikostaustaote lähetetään tilaajan väestörekisterissä voimassa olevaan osoitteeseen. Käsittelyaika on seitsemän työpäivää.

Rikostaustaote tilataan sähköisesti Oikeusrekisterikeskuksesta, <http://oikeusrekisterikeskus.fi>.

2.3 Lapsen sijoitus

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että sijoitusta tarvitseva lapsi sijoitetaan hänelle parhaiten sopivaan perheeseen. Perhehoidon vastuutyöntekijä ja lapsen sosiaalityöntekijä arvioivat perhehoitajan soveltuvuutta lapselle. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä ehdolla olevaan perhehoitajaan ja kertoo sijoituksen tarpeesta olevasta lapsesta ja arvioi yhdessä perheen kanssa perheen valmiuksista vastata juuri tämän lapsen tarpeisiin.

Mikäli sosiaalityöntekijä arvioi perheen ja lapsen yhteensopiviksi, aloitetaan tutustumisvaihe. Perhehoitajat tutustuvat lapsen lisäksi vanhempiin, sisaruksiin ja muihin lapselle tärkeisiin henkilöihin. Perhehoidossa tutustumistapaamisia tulee järjestää useita, jotta varmistetaan sijaisperheen ja sijoitettavan lapsen yhteensopivuudesta.

Lapsi voi vieraila perhehoitajan luona ensin päivävierailuina, sitten viikonloppuvierailuina. Perhehoitajat vierailevat tarvittaessa lapsen kotona tai lastensuojelulaitoksessa, jos lapsi on sijoitettuna esim. arviointijaksolle lastensuojelulaitokseen.

Lapsen vieraillessa tulevan perhehoitajansa luona ennen sijoituksen alkua, siitä on tehtävä tukiperhesopimus tulevan perhehoitajan kanssa ja perheelle maksetaan tukiperhepalkkio ja -kulukorvaus ja mahdolliset kilometrikulut korvataan toteutuneista kokopäivävierailuista.

2.4 Lapsen asiakassuunnitelma

Lastensuojelulaki 30 § 2 mom.

Lastensuojelun sijaishuollon asiakassuunnitelma on toimeksiantosopimuksen lisäksi perhehoidon toteutusta tukeva ja ohjaava asiakirja. Asiakassuunnitelma laaditaan lapselle tarpeen mukaan, mutta vähintään kerran vuodessa. Asiakassuunnitelma määrittää lapsen sijaishuollon toiminnan, tarkoituksen ja tavoitteet ja se tehdään yhdessä sosiaalityöntekijän ja muiden asianosaisten kesken.

Jokaiselle perhehoitoon sijoitetulle lapselle tehdään asiakassuunnitelma, joka arvioidaan vähintään kerran vuodessa. Asiakassuunnitelma laaditaan ja tarkistetaan yhteistyössä lapsen, lapsen huoltajien, perhehoitajan ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän, sekä tarvittaessa lapsen muun lähiverkoston kanssa.

Asiakassuunnitelmaan tulee olla kirjattuna:

- lapsen ja perheen palvelujen ja tuen tarve
- olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan
- palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vaikuttamaan
- arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan
- asianosaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja tukitoimien järjestämisestä sekä
- sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän [henkilökohtaiset tapaamiset](#)
- sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet
- erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle
- erityisen tuen ja avun järjestäminen vanhemmille, huoltajille tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille
- miten toteutetaan lapsen [yhteydenpito](#) ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden lapselle läheisten henkilöiden kanssa
- miten tietojen antaminen lapselle toteutetaan
- lapselle maksettavat [käyttövarat](#)
- miten otetaan huomioon lapsen edun mukaisella tavalla tavoite [perheen jälleen yhdistämisestä](#)
- toimeksiantosopimuksen päivittämisen tarve
- hoitopalkkioiden korotusten tarkastus

2.5 Perhehoidon toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus tehdään ennen perhehoitosijoitusta jokaiselle perhehoitoon sijoitetulle erikseen. Sopimukseen liittyvistä asioista sovitaan sijoittajakunnan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja perhehoitajan välisessä neuvottelussa.

Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa sijoittajakunta ja perhehoitaja sopivat hoitosuhteeseen liittyvät velvollisuudet ja oikeudet. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle lapselle toimeksiantosopimus voidaan tehdä toistaiseksi voimassa olevana, lyhytaikaisessa perhehoidossa olevalle sopimus tehdään määräaikaiseksi.

Perhehoitajan ja kunnan tai kuntayhtymän välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta

- perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta
- perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
- hoidon arvioitu kesto
- perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, mentoroinnista, työohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
- toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta ja irtisanomisajasta
- tarvittaessa muista perhekotiä ja perhehoitoa kokevista seikoista
- yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken

Toimeksiantosopimus tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi, sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta. Korotettujen palkkioiden osalta tarkistus tehdään kerran vuodessa. Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

Jos perhehoitajina toimii parisuhteessa elävä pariskunta, tulee molempien allekirjoittaa toimeksiantosopimus, jos he ovat käyneet ennakoivalmennuksen. Kun molemmat ovat allekirjoittaneet sopimuksen, niin vakuutukset ovat voimassa molempien osalta ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet osallistua perhehoidossa olevan lapsen hoitoon.

Mikäli perhehoitajan elämäntilanne muuttuu ja esim. Parisuhteen myötä perhehoitokotiin muuttaa uusi aikuinen, tulee perhehoitajan ilmoittaa tästä viipymättä oman kunnan perhehoidosta vastaavalle työntekijälle. Perheeseen järjestetään tällöin räätälöity koulutus mahdollisimman nopeasti.

Toimeksiantosopimus tehdään Perhehoitoliiton toimeksiantosopimuksella, www.perhehoitoliitto.fi

2.5.1 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole tosin sanottu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos valvonnan yhteydessä perhehoito-, tai perhekoti tai siellä annettava perhehoito hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. kts. Seuraava kappale: Perhehoitolaki.

Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa, tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

2.5.1.1. Perhehoitolaki 10 §

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden (60 vuorokauden) kuluttua irtisanomispäivästä. Toimeksiantosopimuksen irtisanomisajalta (60 vrk)

maksetaan sijaisperheelle palkkio ja kulukorvaus, mikäli lapsi edelleen asuu perheessä. Ellei lapsi asu perheessä, maksetaan vain palkkio.

2.5.1.2 Perhehoitolaki 12 §

Jos valvonnan yhteydessä perhehoito-, tai perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi

2.6 Jälkihuolto perhehoidossa

2.6.1 Lastensuojelulaki 53 §

Nuoren täytettyä 18 vuotta on perhehoidon sopimusta mahdollista jatkaa yhteisellä sopimuksella. Mikäli alaikäisen lapsen sijoitus päättyy, niin erikseen sovitaan millä tavalla sijaisperhe jatkaa mukana lapsen elämässä (esimerkiksi tukiperheenä). Nuorella tai lapsella on oikeus jälkihuoltoon huostassa pidon päätyttyä, josta sosiaalityöntekijä neuvottelee asianosaisten kanssa.

3 LAPSI PERHEHOIDOSSA

Lapsi tai nuori voi olla sijoitettuna perhehoitoon lastensuojelun avohuollon tukitoimena, kiireellisesti sijoitettuna tai huostaan otettuna. Perhehoitoon sijoitettu lapsi on lastensuojelulain mukaan oikeutettu tarpeen mukaisiin julkisiin palveluihin asuinkunnassa, kuten julkisiin terveydenhuoltopalveluihin, koulupalveluihin. Kustannusvastuu on sijoittavalla kunnalla.

3.1 Lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena

Lastensuojelulain mukaan avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijaisia, joten mikäli lapsen ongelmiin voidaan vastata riittävällä tavalla avohuollon keinoin, on niitä järjestettävä. Sijoitus on suunnitelmallinen tukitoimi, joka järjestetään [asiakassuunnitelmassa](#) tarkoitetulla tavalla.

Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti yksin lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, lapsen kuntouttamiseksi tai lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Sijoitukseen vaaditaan lähtökohtaisesti lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Avohuollon tukitoimena tapahtuvan sijoituksen yhteydessä lapsen huolto ja hänen asioistaan päättäminen säilyvät kokonaan huoltajilla. Huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista.

Jos lapsella on useampi kuin yksi huoltaja ja jotakin heistä ei voida matkan, sairauden tai muun syyn vuoksi kuulla, tai jos huoltajat ovat sijoittamisesta erimielisiä, lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena. Edellytyksenä on, että lapsen kanssa asuva tai sijoituksen ajan lapsen kanssa asuva huoltaja siihen suostuu ja sijoituksen katsotaan olevan lapsen edun mukainen.

Sijoituksen aikana tulee perhettä kuntouttaa ja tarjota ratkaisuja siten, että lapsi voi palata mahdollisimman nopeasti takaisin kotiin. Sijoitusta voidaan käyttää perheen lyhytaikaisissa kriiseissä (avioero, murrosiän vaikeudet) tai yhtä lailla pitempiäaikaisten ongelmien selvittelyssä (mielenterveysongelmat, vanhemmuuteen liittyvät kysymykset, päihteiden väärinkäyttö).

3.2 Lapsen sijoitus kiireellisesti

Lapsen kiireelliseen sijoitukseen voi ryhtyä, jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa. Kiireellisen sijoituksen aikana sosiaalihuollosta vastaavan toimielimellä on oikeus päättää lapsen asioista toimenpiteen tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Yleensä tämä merkitsee päätöstä lapsen olinpaikasta, hoidosta, välttämättömästä terveydenhuollosta ja lapsen yhteydenpidosta. Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on viime kädessä kokonaisvaltainen vastuu lapsen hoidon ja huollon järjestämisestä.

Kiireellisen sijoituksen aikana on lapsen asioista neuvoteltava huoltajien ja vanhempien kanssa sekä pyrittävä muutoinkin hyvään yhteistoimintaan päätettäessä lapsen asioista. LSL 38§ Jos päätös kiireellisestä sijoituksesta on tehty ennen sitä vuorokautta,

jonka aikana lapsi on tosiasiallisesti sijoitettu, luetaan määräaikaan päätöksentekopäivä ja sijoitus päättyy, kun perusteita sijoitukselle ei ole tai viimeistään 30 vrk sijoituksen alkamisesta.

Kiireellistä sijoitusta voidaan jatkaa 30 vrk, jos tarvittavia päätöksiä tukitoimien järjestämiseksi lapselle ei voida tehdä tai tarvittavia lisäselvityksiä huostaanotolle ei ole saatu siihen mennessä.

3.3 Lapsen huostaanotto

Huostaanotto on lastensuojelutyön viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Se on toimenpide, jossa puututaan voimakkaasti lapsen perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin sekä toisaalta Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamaan perhe-elämän suojaan.

Huostaanottoon ja [sijaishuoltoon](#) turvaututaan vain, jos kodin olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen uhkaavat vaarantaa vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä. Lisäksi huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä vain, jos [avohuollon tukitoimet](#) eivät ole olleet mahdollisia, sopivia tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi. On myös arvioitava, että sijaishuolto on lapsen edun mukaista.

Ennen kuin huostaanottoon ryhdytään, tulee lapsen ja perheen tilannetta arvioida monipuolisesti. Huostaanotto on viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys ja ensisijaisesti on pyrittävä siihen, että lapsi voisi asua vanhempiensa luona. Jos paras ratkaisu lapselle on sijoitus kodin ulkopuolelle, on huostaanottoon ryhdyttävä pikimmiten.

Huostaanottotilanteissa asiasta neuvotellaan tiiviisti lapsen, hänen vanhempiensa ja huoltajiensa kanssa. Kuten kaikessa lastensuojelutyössä, myös huostaan otetun lapsen tilanteesta pyritään hyvään yhteistyöhön lapsen perheen kanssa.

3.4 Lapsen huoltajuus ja edunvalvonta

Huostassa olevan lapsen huoltajia ovat hänen omat vanhempansa, jollei huoltajuudesta ole tehty muuta sopimusta tai oikeuden päätöstä. Lapsen vanhempia tulee kuulla lasta koskevissa ratkaisuissa. Vanhemmalla, joka on huoltaja, on vireillepano- ja muutoksenhakuoikeus lasta koskevissa päätöksissä, kuten huostassa pidon lopettamista tai yhteydenpitoa koskevissa asioissa.

Jos lapsi jää kuolemantapauksen tai muun syyn takia ilman huoltajaa, hänelle määrätään oikeuden päätöksellä uusi huoltaja. Ensisijaisesti huoltajaksi sopivaa henkilöä haetaan hänen omaisistaan.

Kiireellisesti sijoitetun ja huostaan otetun lapsen **kokonaisvaltainen vastuu hoidon ja huollon järjestämisestä on viime kädessä sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä, eli lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä.**

Perhehoitaja on toimeksiantosopimuksen perusteella lapsen hoitaja ja kasvattaja. Hänellä on oikeus tehdä tavanomaiset päätökset mm. päivähoitoon, kouluun, harrastuksiin ja terveydenhuoltoon liittyen. Toimivalta voidaan tarvittaessa esittää toimeksiantosopimuksella tai sosiaalityöntekijän antamalla erillisellä lausunnolla.

Perhehoitajana voi allekirjoittaa lapsen arkipäivään liittyviä lomakkeita, kuten esim. koepapereita, koulupoissaoloja.

Lapselle tulee lastensuojeluasioissa määrätä **edunvalvoja** käyttämään huoltajan sijaista lapsen puhevaltaa, jos on perusteltu syy olettaa, ettei huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua asiassa ja edunvalvojan määrääminen on tarpeen asian selvittämiseksi tai muutoin lapsen edun turvaamiseksi.

3.5 Lapsen kotikunta

Lapsen sijoittajakunta pysyy lapsen kotikuntana hänen täysi-ikäisyyteensä asti. Kun lapsi muuttaa perhehoitoon sijoitusalueen ulkopuolelle, merkitään perhehoitajan asuinkunta lapsen muuttoilmoitukseen tilapäiseksi asuinkunnaksi.

18-vuotiaana tehdään muuttoilmoitus ja nuoren asuinkunnaksi tulee se paikkakunta, jossa hän tosiasiallisesti asuu. Perhehoitajan tulee tehdä hänelle sijoitetusta lapsesta muuttoilmoitus. Lain mukaan muuttoilmoitus on tehtävä viikon kuluessa muutosta.

3.6 Lapsen päivähoito ja koulu

Perhehoitaja hakee tarvittaessa lapselle päivähoitopaikan asuinpaikkakunnalla. Sijoittava kunta maksaa päivähoitopaikan kokonaiskustannukset. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä selvittää asiaa tarvittaessa asiaa hoitavan yhteyshenkilön kanssa päivähoitossa. Perhehoitajalta ei peritä asiakasmaksua.

Jo hakemisivaiheessa on ilmoitettava, että paikkaa haetaan perhehoitoon sijoitetulle lapselle. Eryteisesti kotikunnan ulkopuolelle sijoitettujen lasten osalta tämä on tärkeää. Perhehoidon sosiaalityöntekijä järjestää kotikunnasta maksusitoumuksen sijoitetun lapsen päivähoitoa varten. Maksusitoumus takaa sen, että kotikunta maksaa perhehoitajan kotikunnasta eri kunnasta tulevalle lapselle tarjotun päivähoitoon. Perhehoitajan kotikunta voi kieltäytyä antamasta lapselle päivähoitopaikkaa, ellei sitoumus ole saapunut ajoissa!

Lapsella on oikeus käydä koulua asuinpaikkakunnallaan ja kuntien kouluvirastot hoitavat keskenään koulupaikka- ym. koulutoimen vastuulla olevat asiat.

3.7 Lapsen pankkitili

Lapsen huoltajat säilyvät huostaanotosta huolimatta edelleen lapsen edunvalvojina. Käytännössä he voivat nostaa varoja alle 18-vuotiaan lapsensa nimissä olevalta pankkitililtä. Perhehoitaja voi avata omiin nimiinsä tilin lapsen käyttövarojen varten, johon lapsella on käyttöoikeus. Näin meneteltäessä lapsen huoltajat eivät pysty nostamaan lapsen tililtä rahaa.

Perhehoito on useimmille pankkitoimihenkilöille vieras asia. Pankissa asiointi tiliä avattaessa voi sen takia olla hämmentävää ja hieman hankalaa. Lapsen vastuusosiaalityöntekijältä kannattaa pyytää lausunto tilinavausta varten. Perhehoitaja ei voi toimia lapsen taloudellisena edunvalvojana ja siirtää lapsen varoja itselleen.

3.8 Lapsen passi

Hakemus huostaan otetun lapsen passista jätetään lapsen asuinpaikkakunnan passiviranomaiselle ja siihen tulee toimittaa liitteeksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin myöntämiseksi. Passin hankkimisen kuluista vastaa sijoittajakunta.

3.9 Lapsen opintojen tukeminen

Koululaisen tai opiskelijan oikeus opintorahaan alkaa hänen täyttyessään 17 vuotta. Perhehoidossa asuva nuori saa täysimääräisen opintorahan, koska hän ei asu omien vanhempiensa luona.

Asiakassuunnitelmassa sovitaan, mitä kustannuksia nuoren tulee ylijäävällä opintorahallaan kattaa. Ensisijaisesti sillä hoidetaan opiskelukustannukset. Opintolainaa ei huostaan otetun tai jälkihuoltoon oikeutetun lapsen tarvitse ottaa.

Kodin ja oppilaitoksen väliset kustannukset ja mahdolliset materiaalikulut ennen opintorahan myöntämistä korvataan erillisestä hakemuksesta taloudellisena tukena lapselle. Asiakassuunnitelman teon yhteydessä sovitaan sosiaalityöntekijän kanssa yhteisesti mitä kuluja korvataan lastensuojelun taloudellisena tukena.

3.10 Lapsen uskonto ja rippikoulu

Perhehoitaja ei voi muuttaa lapsen uskontokuntaa ilman huoltajan suostumusta.

Käytännössä alle 15-vuotias kirkkoon kuulumaton nuori ei ilman huoltajan suostumusta saa käydä rippikoulua. Nuori ei myöskään saa ilman huoltajan suostumusta osallistua muun kuin huoltajan hänelle valitseman uskonnollisen suuntauksen rippikouluun. Mikäli lapsi osallistuu rippikouluun, rippikoulumaksu maksetaan sosiaalitoimesta.

4 JÄLKIHUOLTO JA ITSENÄISTYMISSVARAT

Lapsella tai nuorella on oikeus jälkihuoltoon [sijaishuollon](#) päättymisen jälkeen ja/tai [avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen](#) *päättymisen* jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja kohdistunut yksin lapseen.

Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy nuoren täyttäessä 25 vuotta tai viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on sijoittamisen päättymisen jälkeen ollut viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Perhehoito voi olla myös osa nuoren jälkihuoltoa jälkihuollon päättymiseen saakka, mikäli nuori itse niin haluaa.

Jälkihuollon palvelut rakennetaan aina lapsen tai nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan ja suunnitelmallisesti yhteistyössä viranomaisten kanssa. Riittävä toimeentulo ja asumisen järjestäminen ovat selviytymisen perusedellytyksiä. Ne onkin järjestettävä aina, kun nuoren kuntoutuminen sitä vaatii.

Oikeus jälkihuoltoon säilyy, vaikka huostaanotto lakkautettaisiin ennen lapsen täysi-ikäiseksi tuloa. Jälkihuoltoon valmistautuminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, mieluiten jo noin 15-vuotiaana. Silloin perhehoitajien kannattaa arvioida yhdessä nuoren kanssa, missä itsenäistymisen osa-alueessa (esim. rahan käyttö, sosiaaliset suhteet, siisteys, hygienia, päivärytmi) hän tarvitsee harjoitusta.

Itsenäistymissuunnitelmissa voidaan yhdessä pohtia, miten nuorta parhaiten tuetaan itsenäiseen elämään valmistautumisessa. Jokaiselle 17-vuotiaalle laaditaan asiakassuunnitelmaan itsenäistymissuunnitelma.

4.1 Esimerkkejä jälkihuollon palveluista

- Nuoren tulevaisuuden toiveita ja tarpeita mietitään yhdessä
- Psykososiaalisen tuen antaminen; henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa, esim. arjessa selviytymisen ja itsenäisen elämän taitoihin, yhteiskunnan palveluihin ohjaamista
- Apua omien voimavarojen löytämiseksi ja tulevaisuuden suunnitteluun
- Apua asunnon hankkimiseksi
- Tukea koulunkäynnin ja opintojen aloittamiseen ja niissä suoriutumiseen
- Tukea työllistymiseen ja harjoitteluun
- Tukea harrastuksiin
- Loma- ja virkistysmahdollisuuksien tarjoaminen
- Mahdollisuus osallistua vertaistukiryhmään
- Taloudellista tukea nuoren asumiseen, koulutukseen ja muihin itsenäistymiseen liittyviin menoihin, sekä ohjausta suunnitelmalliseen rahankäyttöön
- Mahdollista saada aikuisen säännöllistä tukea sijoituksen jälkeen

4.2 Itsenäistymisvarat

Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena, sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, hänen itsenäistymistään varten on kalenterikuukausittain varattava määrä, joka vastaa vähintään 40 prosenttia

hänen sosiaali- ja terveydenhuoltonsa asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitetuista tuloistaan, korvauksistaan tai saamisistaan. Määrää laskettaessa ei lapsilisää kuitenkaan oteta huomioon.

Sijoittajakunta perii sijoituksen aikana lapselle tulevat tulot, esim. eläkkeet ja vammaistuki, hoidon korvauksena. Näistä tuloista kaupunki tallettaa kalenterikuukausittain 40 prosenttia lapselle itsenäistymisvaroiksi. Varat ovat nuoren käytettävissä hänen täytettyään 18 vuotta. Kun vammaistuki peritään kunnalle, maksetaan perhehoitajalle vammaistuen prosenttiosuutta vastaava prosenttikorotus perhehoitajan palkkioon.

4.2.1 Itsenäistymisvarojen käyttö

- Itsenäistymisvaroilla hankitaan ensisijaisesti nuoren ensimmäisen oman kodin varusteet
- Itsenäistymisvarojen määrä vaihtelee sen mukaan, kuinka suuret tulot lapsella on ollut sijoituksen aikana
- Jollei lapsella tai nuorella ole kertynyt sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitetuista tuloista, korvauksista tai saamisista itsenäistymisvaroja taikka jos ne ovat riittämättömät, sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on tuettava sijoituksen päättyessä itsenäistymässä olevaa nuorta asumiseen ja muuhun itsenäistymiseen liittyvissä menoissa tarpeellisella itsenäistymisavustuksella
- Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta. Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä taikka lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen liittyvästä erityisestä syystä viimeistään hänen täyttäessään 25 vuotta
- Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on annettava selvitys itsenäistymisvarojen kertymisestä ja maksamisesta sijoituksen päätyttyä ja huoltajan, edunvalvojan tai 15 -vuotiaan lapsen sitä pyytäessä myös sijoituksen aikana
- Perhehoitaja voi tarvittaessa kysyä lapsen vastuusosiaalityöntekijältä varojen kertymisestä

5 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

5.1. Lyhytaikaisen perhehoidon korvaukset

Lyhytaikainen perhehoito voi kestää enintään puoli vuotta. Mikäli perheeseen tulee kriisitilanteessa sijoitettava lapsi, perheelle maksetaan hoitopalkkiota 61,13 € / vrk / lapsi sekä kulukorvausta 36,17 € / vrk / lapsi (vuonna 2020) sijoituksen alkaessa laadittavan toimeksiantosopimuksen ajalta.

Kunta korvaa mahdolliset lyhytaikaisen sijoituksen aikaiset lapselle tarpeelliset lääke-, vaate- ja tarvikkehankinnat toimitettujen kuittien perusteella. Hankinnoista tulee sopia etukäteen lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Neuvotteluihin osallistumisesta ja lapsen kuljettamisesta aiheutuvat matkakulut korvataan v 2020 0,20 € / km sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksellä.

5.2 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti **enintään 3006,24 euroa** (vuonna 2020).

Perhehoitajalle maksetaan käynnistämiskorvausta toteutuneiden hankintojen tai kulujen mukaan enimmäismäärään asti kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Käynnistämiskorvauksesta ja sen maksamisesta sovitaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

Käynnistämiskorvauksella katetaan sijoitusvaiheen alussa hoidon kannalta välttämättömien hankintojen aiheuttamia kuluja. Tällaisia hankintoja ovat mm. sijoitettavan tarvitsemat kalusteet (vuode, koulupöytä, vaatekaappi, syöttötuoli jne.), asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt, vaatteet, leikkikalut, sekä tarpeelliset harrastusvälineet (pyörä, sukset, luistimet jne.).

Käynnistämiskorvauksen tehdyt hankinnat ovat kunnan omaisuutta. Poistoaika Itä-Uudenmaan kunnissa on 4 vuotta siten että kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kunnan kanssa sopia takaisinmaksusta tai esimerkiksi pyytää välineiden luovuttamista tai perhehoitajalta ostotarjous. Näihin hankintoihin eivät kuulu henkilökohtaiset kulutustavarat.

Käynnistämiskorvausta on mahdollista käyttää sijoituksen kahden ensimmäisen vuoden aikana. Osana perhehoitajalle maksettavaa käynnistyskorvausta voidaan korvata perhehoitajan itse maksamat PRIDE – valmennuksen materiaalikustannukset. Käynnistämiskorvauksen määrä tarkistetaan vuosittain.

Sijaisperhe laatii luettelon lapsen tarvitsemista tarvikkeista ja mahdollisista kodissa tehtävistä muutostöistä. Tältä pohjalta arvioidaan käynnistämiskorvauksen suuruus. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin.

Perhehoitoliiton suosituksen mukaan käynnistämiskorvauksen kuoleentumisajasta voidaan sopia, vaihdellen 3–5 vuoden välillä. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan

kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleutumattoman osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi välineiden luovuttamisesta kunnalle tai sijoitetun lapsen käyttöön edelleen.

5.3 Hoitopalkkio

5.3.1 Perushoitopalkkio

Perushoitopalkkio tarkastetaan vuosittain. Vuonna 2020 perushoitopalkkio on Itä-Uudellamaalla 896,94 €/kk. (Perhehoitolain määrittämä vähimmäismäärä on vuonna 2020 816,21€/kk)

Perushoitopalkkio katsotaan lähtötasoksi ja korvaukseksi siitä, että perhe ottaa kotiinsa hoidettavakseen huostaan otetun lapsen.

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, on perhehoitajalla oikeus saada hoidosta hoitopalkkiota. Hoitopalkkio maksetaan perhehoidossa olevaa lasta kohti kalenterikuukaudessa vähintään 896,94 euroa (vuonna 2020). Hoitopalkkion määrää tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta työntekijän eläkelain (TEL395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Erityisestä syystä hoitopalkkio voidaan sopia maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä.

Kustannusten korvaus on työkorvausta, josta pidätetään vero.

Itä-Uudenmaan kunnissa hoitopalkkio alle 18-vuotiaasta vuonna 2020

kokoaikaisesta hoidosta 896,94 e / kk
osa-aikaisesta hoidosta 537,91 e / kk
lyhytaikaisesta perhehoidosta kriisitilanteessa 61,13 e/vrk

Kun lapsen hoito ja huolenpito on järjestetty kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun, kun biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle tehdä toimeksiantosopimus ja maksaa perhehoitolain mukainen hoitopalkkio, kulukorvaus ja käynnistämiskorvaus.

Lapsen päiväkodissa tai koulussa oleminen ei pienennä hoitopalkkiota, sillä perhehoitajalla on kuitenkin ympärivuorokautinen vastuu sijoitetusta lapsesta. Osa-aikaista hoitopalkkiota maksetaan perhehoitajalle silloin, kun perhehoidossa oleva lapsi/nuori asuu osan viikosta/kuukaudesta muulla kuin sijaisperheessä, esim. opiskelun tai varusmiespalvelun vuoksi.

Hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä enintään 2 kuukautta, jos perhehoito keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä.

Hoitopalkkiota ei makseta henkilölle, joka on kieltäytynyt vastaanottamasta palkkiota, eikä henkilölle, joka hoitaa omaa alle 18-vuotiasta lastaan.

Pääsääntöisesti sijaisperheessä asuvan alle 25-vuotiaan lapsen/ nuoren hoidosta maksetaan perhehoitajalle kokoaikainen hoitopalkkio ikätason mukaisesti.

Perhehoitajalle maksetaan **osa-aikainen hoitopalkkio 537,91 €/kk** jos:

- alle 18 -vuotias lapsi asuu arkipäivät toisella paikkakunnalla ja käy viikonloput sijaisperheessä

Perhehoitajalle maksetaan **osa-aikainen hoitopalkkio 416,65 €/kk**

- yli 18 -vuotias nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sijaisperheessä
- nuori on varusmies- tai siviilipalvelusta suorittamassa ja käy viikonloppuisin sijaisperheessä

5.3.2 Perhehoidon hoitopalkkioiden korotukset

Mikäli lapsen tilanteen tunteva sosiaalityöntekijä arvioi lapsen hoidon tai lapsen lähiverkoston kanssa tehtävän yhteistyön erityisen haasteelliseksi voidaan hoitopalkkiota korottaa harkinnalla perhehoitajain mukaisesta vähimmäispalkkiosta ao. luokitusten mukaisesti. Korotus tehdään aina määräaikaisena ja tarkistetaan asiakassuunnitelman yhteydessä vähintään vuosittain.

Korotukset arvioidaan sijais- ja jälkihuollon tiimissä sosiaalityöntekijän esityksestä. Esimies tekee lopullisen päätöksen hoitopalkkion korotuksesta paitsi 30 % korotuksesta, josta päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Korotukset maksetaan joko korotettujen palkkioluokkien 1-4 mukaisesti tai vammaistukeen perustuen.

5.3.2.1 Sosiaalityöntekijän arvioon perustuva korotettu hoitopalkkio / korotettu palkkioluokka 1: 30 % korotus peruspalkkioon

Hoitopalkkiota voidaan korottaa 30 %:lla sosiaalityöntekijä arvion perusteella tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee ikätasoaan enemmän valvontaa tai hoivaa. Lapsen oireilu ja tarpeet aiheuttavat perheelle erityistä räsitystä ja sitovat perhettä enemmän kuin saman ikäisen terveen lapsen hoito.

Lisäksi lapsen läheisverkoston kanssa tehtävän yhteistyön haasteellisuus voi olla peruste hoitopalkkion korottamiselle.

5.3.2.1 Vaativa sijaisperhehoito

5.3.2.1.1 Korotettu palkkioluokka 2: 50 % korotus peruspalkkioon

Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 2:n, mikäli palkkioluokka 1 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset:

Lapsi tai nuori on vaativahoitoinen ja lapsen/nuoren vaikeahoitoisuudesta on asiantuntijalausunto ja vaativahoitoisuus on tunnistettu moniammatillisesti tai asia on etenemässä selvittelyihin/tutkimuksiin mahdollista asiantuntijalausuntoa varten.

Vaativahoitoisuus ilmenee usean eri hoitokontaktin tarpeena, mahdollisesti lääkityksen tarpeena, geneettisinä sairauksina, käytöshäiriöinä, haasteina sosiaalisissa suhteissa, oppimisvaikeuksina, hahmottamisen vaikeutena, neurologisina haasteina, päihdealtistuksen aiheuttamana oireiluna, seksuaalisen hyväksikäytön/ kaltoinkohtelun aiheuttaman oireiluna, jne. Haasteita voi ilmetä usealla eri osa-alueella.

Sijaisperheellä on valmiudet vastata erityishoidon tarpeeseen, sekä perhehoitaja on huolehtinut täydennyskoulutuksestaan ja sitoutuu jatkossa tietojen ja taitojen päivittämiseen sekä työnohjaukseen.

5.3.2.1.2 Korotettu palkkioluokka 3: 100 % korotus peruspalkkioon

Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 3:n, mikäli palkkioluokka 1 ja 2 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset:

Erityisen vaikeahoitoinen lapsi tarvitsee jatkuvaa valvontaa ja ohjausta sekä intensiivistä läsnäoloa. Korotetun palkkioluokan 3 vaihtoehtona voi olla lapsen sijoittaminen perhekotiin tai laitoshoitoon lapsen vaikeahoitoisuuden vuoksi. Lapsella voi olla tiiviitä terapiakontakteja ja vammaistuki.

Lapsen hoito ja kasvatusta sitoo perhehoitajaa niin, että perhehoito on mahdotonta järjestää ilman kotona jatkuvasti olevaa aikuista. Ehdoton edellytys on, että lasta hoidetaan kokoaikaisesti kotona.

Ainakin toinen sijaisvanhempi hoitaa päätoimisena tehtävänä lasta/lapsia kotonaan toimeksiantosuhteisena perhehoitajana lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa sovitusti.

Lisäksi ainakin toisella sijaisvanhemmalla on sosiaali-, terveydenhuolto- tai kasvatusalan perustutkintotasoinen koulutus. Lapsia voidaan ammatilliseen sijaisperhehoitoon sijoittaa enintään kaksi lasta kotona kokoaikaisesti olevaa vanhempaa kohden.

Sisarusten kohdalla voidaan harkinnan mukaan lapsilukumäärä ylittää, mikäli se on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta perusteltua.

5.3.2.1.3 Korotettu palkkioluokka 4, 150 % korotus peruspalkkioon

Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 4:n, mikäli palkkioluokka 1, 2 ja 3 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset:

Suositteluaan maksettavaksi tilanteissa, joissa edellä mainittujen edellytysten lisäksi lapsi tarvitsee fyysisen ja/ tai psyykkisen sairauden vuoksi aikuisen tiiviin kokoaikaisen huolenpidon ja korjaavan vuorovaikutuksen esim. eheytyäkseen traumaattisista kokemuksista, ja ainakin toisella sijaisvanhemmalla on sosiaali-, terveydenhuolto- tai kasvatusalan koulutus.

Lapsi, josta maksetaan tätä hoitopalkkiota, on **selkeästi laitoshoidon tarpeessa, mutta esim. lapsen iän, kehityksen, vaikeiden elämäkokemusten ym. seikkojen vuoksi katsotaan perhehoitoon sijoitus ensisijaiseksi.**

Tällaisia lapsia voidaan perheeseen sijoittaa enintään yksi lapsi kotona kokoaikaisesti hoitavaa aikuista kohden.

5.1.2 Kelan vammaisetuksiin kytkeytyvä korotettu hoitopalkkio

Hoitopalkkiota voidaan korottaa yhteisestä sopimuksesta, kun lapsi saa KELA:n 1.1.2008 alkaen maksamaa Lain vammaisetuksista 650/2007 mukaista alle 16-vuotiaan vammaistukea, 16 vuotta täyttäneen vammaistukea, eläkettä saavan hoitotukea tai aiemmin myönnettyä lapsen hoitotukea. Kunta perii vammaistuen kunnalle ja siirtää sen lapsen itsenäistymisvaroiksi. *Tämä käytäntö muuttuu vasta uusien perhehoitotoimeksiantosopimusten kohdalla. Olemassa olevien sopimusten (ennen 1.1.2020 tehtyjen sopimusten) osalta muutoksia ei tehdä, vammaistuki maksetaan tällöin edelleen perhehoitajalle.*

Perusvammaistuki korotus palkkioon 30 %
Korotettu vammaistukikorotus palkkioon 50 %
Ylin vammaistukikorotus palkkioon 100 %

Palkkio tarkistetaan KELA:n vammaistuen tarkistuksen yhteydessä. Korotettu hoitopalkkio maksetaan takautuvasti KELA:n tekemän päätöksen mukaisesti. Kelan hoitotuen päättyminen ei kuitenkaan välttämättä johda hoitopalkkion alentamiseen, mikäli perhehoitajien toimintaohjeen korotettujen palkkioluokkien 1-4 edellytykset ovat olemassa.

Alle 16-vuotiaan vammaistukea voi läheisten lisäksi hakea kunta, perhehoitaja, edunvalvoja tai hänen valtuuttamansa henkilö (huom! Myös alle 16-vuotias keliaakikko on oikeutettu vammaistukeen.).

Perhehoitaja ei voi hakea 16 vuotta täyttäneen vammaistukea. Perhehoitaja voi täyttää hakemuksen ja toimittaa sen Kelaan, jolloin vammaistukiasia tulee vireille. Kelasta otetaan yhteyttä nuoren lailliseen edustajaan ja selvitetään, suostuuko hän tuen hakemiseen. 16 vuotta täyttäneen vammaistukea ei voida maksaa perhehoitajalle, vaikka kunta siihen suostuisikin.

5.1.3 Perhehoitajan ansiotyöstä poissaolon aikainen hoitopalkkio

Kunta korvaa ansionmenetyksen kodin ulkopuolella työssä käyvälle perhehoitajalle, mikäli hän joutuu ottamaan työstä palkatonta vapaata asiakassuunnitelmaneuvoitteluihin tai lapsen hoitoon liittyviin palaverihin tai lapsen hoidon järjestämiseksi.

Ansionmenetykskorvausta anottaessa tulee esittää työnantajalta saatu palkkalaskelma, josta ansionmenetyksen suuruus ilmenee. Kelan erityishoitoraha on ansionmenetyksen korvaamisessa kuitenkin ensisijainen, mikäli edellytykset sen saamiseen täyttyvät.

Mikäli asiakassuunnitelmassa yhdessä vastuusosiaalityöntekijän kanssa sovitusti sijaisvanhemmista jompikumpi jää pois ansiotyöstä **määräaikaisesti** mahdollistaakseen lapsen/lapsien hoidon kotona, voidaan **kokoaikaisesta perushoitopalkkiosta korottaa ansiotyöstä poissaolon ajaksi**

- 100 % ensimmäisen lapsen osalta
- 50 % seuraavien sisarusten osalta

Korotus on aina määräaikainen ja perusteet työstä poissaololle arvioidaan vähintään vuosittain.

Mikäli asiakassuunnitelmassa sovitusti sijaisvanhemmista jompikumpi tekee omassa työssään **osa-aikaista työtä mahdollistaakseen lapsen / lapsien hoidon edunmukaisen hoidon toteutumisen, voidaan kokoaikaisesta perushoitopalkkiosta korottaa ansiotyöstä poissaolon ajaksi**

- 50 % ensimmäisen lapsen osalta
- 30 % seuraavien sisarusten osalta

Osa-aikaisiä ei ole mahdollista saada samaan aikaan kun hoitopalkkiota, mutta hoitopalkkion voi siirtää puolisolle.

5.6 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 420,09€ (vuonna 2019) perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Perhehoitolaki 20.3.2015/263 17 § Kustannusten korvaaminen

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Lastensuojelulain mukaan kunnan on lisäksi huolehdittava, että lapsen opintoja ja harrastuksia tuetaan tarvittaessa ja että taloudellinen tilanne ei ole esteenä näiden jatkumiselle sijaishuollon aikana. Kulukorvaus kattaa lisäksi koulukuvat ja koululiikuntavälineet.

Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain 13.4.2007/417 nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat. Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 25-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Sijoitettavan alle yhden kuukauden yhtäjaksoinen sairaalahoito tai muu sovittu oleskelu muualla kuin sijaisperheessä ei vähennä kulukorvausta.

Itä-Uudenmaan kunnissa kuukausittainen kulukorvaus (2020)

0-10 vuotias	531,20 e
11-15 vuotias	612,84 e
16-18 vuotias	697,59 e
lyhytaikainen perhehoito	36,17 e

5.6.1 Kulukorvaukseen sisältyviä menoja

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, kuten käsikauppalääkkeet, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata
- pesuaineet ja hygienia tuotteet
- asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
- vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset
- lastensuojelulain nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.
- vaatteiden hankinta
- virkistysmenot
- vakuutukset
- puhelinmaksut
- harrastusmenot: kulukorvaus sisältää harrastusrahaa 300 e/vuosi.

Näiden lisäksi voidaan harkinnan mukaan suunnitellusti korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluonteiset kustannukset. Erityinen harrastuskulu voi olla esim. ennen sijoitusta aloitettu harrastus tai muuten lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaava harrastus.

5.6.1.2 *Terapia ja terveydenhuolto*

Kulukorvaukseen sisältyvät tavanomaiset perusterveydenhuollon kustannukset, kuten terveyskeskusmaksut tai lääkekustannukset infektiosairauksissa. Erikseen korvataan sairaalamaksut, poliklinikkamaksut, kohtuulliset kustannukset silmälasista, erityisperustein piilolinssit, erityishammashoito ja muut ei tavanomaiseksi luokiteltavat terveydenhuoltomenot.

Sovitut lapsen terapiassa käynneistä aiheutuneet kulut matkakuluineen korvataan verottajan hyväksymän suuruisena 0,20 €/km (vuonna 2019) siltä osin kuin sairausvakuutus ei niitä korvaa. Perhehoitajan tulee huolehtia vammaistuen hakemisesta lapselle. Koska kunta perii vammaistuen, korvataan vammaistuen perusteena olevat kulut erikseen.

Kulukorvaus on perhehoitajan veronalaista tuloa, mutta lopullisessa verotuksessa ne ovat vähennyskelpoisia tulon hankkimisesta aiheutuvina menoina.

Yli 30 vuorokauden poissaolon jälkeen, kulukorvausta ei makseta. Mikäli sijaisperhe vastaa nuoren toimeentulosta opiskelupaikkakunnalla, kulukorvausta ei vähennetä.

5.6.2 Kulukorvauksen maksaminen vähimmäismäärää pienempänä

Perhehoitajan tulee ilmoittaa sosiaalityöntekijälle välittömästi esimerkiksi palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tapahtuneet muutokset. Ilmoitusvelvollisuus koskee erityisesti sijoitettujen lasten poissaoloja, kuten sairaalajaksoja.

5.6.2.1 Asevelvollisuus, siviilipalvelus tai opiskelu toisella paikkakunnalla

Kun nuori on suorittamassa asevelvollisuuttaan, siviilipalvelusta tai opiskelee toisella paikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sekä lomillaan sijaisperheessä, maksetaan sijaisperheelle kulukorvausta ja hoitopalkkiota jälkihuolto nuoren palkkion- ja kulukorvausmaksuehtojen mukaisesti (kts. s. 47).

5.6.2.2 Pitkäaikainen työsuhde

Mikäli nuori on pitkäaikaisessa (yli 6 kk) työsuhhteessa perhesijoituksen aikana, tehdään yksilöllinen suunnitelma siitä, mistä kuluista ja hankinnoista nuori vastaa itse. Huomioitavia seikkoja ovat esim. työmatkakulut, käyttövarat, vaatteet, autokoulumenot ja toimeentulo. Tällöin sosiaalityöntekijä tekee perhehoitoperheen ja nuoren kanssa yhdessä suunnitelman perhehoitajalle maksettavan kulukorvauksen vähentämisestä.

5.6.2.3 Sairaalahoido tai muu sovittu oleskelu muualla

Mikäli sijoitettavan sairaalahoido tai muu sovittu oleskelu muualla kuin sijaisperheessä kestää yli kuukauden, maksetaan korvausta kuluihin, jotka ovat olemassa sijoitettavan poissa ollessakin (asumiskulut, käyttövarat jne.)

5.7 Sijoitetun lapsen käyttövarat

Sen lisäksi, että opintoja ja harrastuksia tuetaan, lapselle tai nuorelle on hänen omaan käyttöönsä henkilökohtaisia tarpeita varten annettava kalenterikuukaudessa käyttövaroja iästä ja kasvu ympäristöstä riippuen seuraavasti (Lastensuojelulaki 417/2007 55 § Lapsen käyttövarat):

- **alle 15-vuotiaalle** lapselle annetaan hänen omaan käyttöönsä käyttövaroja kuukausittain hänen **yksilöllisiä tarpeitaan vastaava määrä** hoidettavan ikä ja kasvu ympäristö huomioiden.
- **Yli 15-vuotiaalle** lapselle maksetaan vähintään määrä, joka vastaa yhtä kolmasosaa korkeamman elatustuen määrästä (lapsen elatusturvalaki (671/1998) 7 §) **52,91 €/kk** (vuonna 2019).

Alaikäisellä on oikeus itse päättää 2 momentin perusteella maksettujen varojen käytöstä sen estämättä, mitä holhoustoimesta annetussa laissa säädetään.

Perhehoitaja maksaa käyttövarat lapselle kulukorvauksestaan. Käyttövarat ovat taskurahan luonteisia varoja. Käyttövarojen suuruus tarkistetaan elinkustannusindeksin vuosimuutoksen mukaisesti.

Sijaisperheen tulee pitää kirjaa lapselle annettujen käyttövarojen maksamisesta ja kirjaukset on lähetettävä tiedoksi lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijälle vähintään vuosittain, edellisen vuoden osalta viimeistään 31.1.

Käyttövarojen määrää ei voida vähentää esimerkiksi lapsen karkumatkojen tai muun käyttäytymisen perusteella. Käyttövaroja ei voi käyttää lapsen yksin antamalla suostumuksella vahingon korvaamiseen.

Käyttövaroja ei makseta siltä ajalta, kun nuori pystyy elättämään itse itsensä. Nuori voi tuloillaan elättää itsensä eli hänellä on vähintään 6 kuukauden ajan palkkatuloja vähintään 784 e/kk kuukaudessa tai 1 120 e/kk, jos hän asuu itsenäisesti.

5.8 Korvaus oman auton käytöstä

Lapsen yhteydenpidosta omaisiinsa aiheutuvat matkakustannukset, sekä lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvien neuvottelujen ja tapaamisten matkakulut korvataan. Kilometrikorvaus omaa autoa käytettäessä on vuosittain tarkastettavien yleisten sv-taksojen mukaan, vuonna 2020 0,20 €/km. Muut matkakustannukset sisältyvät kulukorvaukseen.

Terveystieteiden liittyvien matkojen osalta perhehoitaja hakee ensin KELA:n matkakorvauksen. Omavastuuosuus korvataan sosiaalitoimesta hakemusta vastaan. Lapsen koulukuljetukset ja niistä aiheutuvat kustannukset tulee ensisijaisesti sopia lapsen koulunkäynnistä vastuussa olevan kunnan koulutoimen kanssa.

Harrastusmatkat sisältyvät kulukorvaukseen.

5.10 Sosiaaliturva

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaislaissa (549/2003). Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan.

5.11 Perhehoitajan verotus

Perhehoitajalle maksettavat hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Kulukorvauksesta maksetun veron osuuden saa kuitenkin verotuksessa takaisin, kunhan muistaa ilmoittaa kulukorvausten osuuden (sekä matkakustannukset) verovähennyksissä joka vuosi veroehdotuslomakkeen kohdassa ”muut tulonhankkimiskulut”.

Joissakin sijaisperheissä on useita sijoitettuja lapsia kerrallaan ja vuosittaiset menot kasvavat suuriksi. Näissä tapauksissa voi olla kannattavaa hakea verovähennyksiä aiheutuneiden kulujen tositteiden perusteella. Perhehoitaja pitää kirjaa tuloista ja menoista ja säilyttää tositteet. Tulonhankkimisesta aiheutuneita vähennyskelpoisia menoja ovat mm. sijoitettujen lasten ruoka-, vaate-, puhelin-, lääke-, vakuutus- ja harrastuskulut, kiinteistöön liittyvät kulut, kuten lämmitys-, sähkö-, vesi- ja jätahuoltokustannukset, sekä auton käytöstä johtuvat kulut ja investoinnit.

Vähennyksistä todellisten kulujen mukaan saa lisätietoa omasta verotoimistosta ja he neuvovat, millainen kirjanpidon tulee olla, riittääkö perhehoitajan oma kirjanpito vai tuleeko se teettää vielä kirjanpitäjällä. Lisätietoja voi pyytää myös Perhehoitoliitosta.

5.12 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset perhehoitajan sairastuessa

Sijoittajakunta järjestää lapselle korvaavan hoidon, jos pitkäaikainen perhehoitaja vastaa yksin sijoitetun lapsen hoidosta ja on sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä.

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sairastumispäivän jälkeiseltä 9 arkipäivältä. Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (sairausvakuutuslaki 1963, 1§).

Kulukorvauksesta maksetaan 50 % ja sitä maksetaan enintään 60 vrk/v, jos hoidettava siirretään muualle hoitoon. Edellytyksenä sairausajan palkanmaksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Mikäli hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairausloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela arvioi ja päättää sairauspäivärahan maksamisesta.

5.14 Lapsen lomanvietosta aiheutuvat kustannukset

Lapsen lomanvietosta yhdessä perhehoitajan kanssa aiheutuvia tositteellisia kuluja voidaan korvata sosiaalityöntekijän kanssa etukäteen sovittaessa vuosittain 500 € saakka. Summa sisältää mahdolliset matkakulut (ei erillistä kilometrikorvausta). Lapsen leirimaksuja korvataan harkinnan mukaan. Pääsääntöisesti yksi leiri/ vuosi.

5.15 Harrastuskulujen korvaaminen

Lapsen harrastusmenoja (yksi säännöllinen harrastus, sukset, luistimet, pyöräilykypärä ja harrastusmatkat siltä osin kuin yhdensuuntainen harrastusmatka ylittää 20 km, mikäli julkisten kulkuneuvojen käyttö ei ole mahdollista) tuetaan yhteensä enintään 500 €/vuosi. Kuluista on esitettävä aina tositteet. Eli kulukorvaukseen sisältyvän 300 €/vuosi lisäksi maksetaan 200 €/vuosi muita harrastusmenoja.

Polkupyöriin voidaan huomioida toimeentulotuen ohjeistuksen mukaisesti ikäryhmittäin: 3-5 – vuotiaalle 80 €, 6-8 – vuotiaalle 120 €, 9-11 – vuotiaalle 170 €, 12–13 – vuotiaalle 220 €, 14 - vuotiaasta eteenpäin 270 €.

Myös lapsilisä on tarkoitettu osaltaan kattamaan lapsen arjesta aiheutuneita menoja.

5.16 Muut erityiset kulut

Koulukuvia ei korvata erikseen, vaan ne sisältyvät kulukorvaukseen.

Passi ja passin hankintaan tarvittavat valokuvat korvataan erikseen.

Lapsen matkakulut vanhempien tai muiden lapselle läheisten henkilöiden luo korvataan asiakassuunnitelman mukaisesti.

Tietokoneen hankinta korvataan erityistä syistä (esim. lukio-opinnot, kertaluonteisesti enintään 300 €).

Opintoihin tarvittavat muut välttämättömät välineet korvataan erikseen. Lapsen muistaminen ripillepääsyn johdosta 40€ ja valmistumisen/ylioppilaaksi pääsyn johdosta 90 €.

Mopo- tai ajokorttia ei korvata erikseen.

5.17 Kelan etuudet

- Lapsilisä maksetaan lapsilisälain (796/1992) 6.2 §:n mukaan perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella
- Lapsen/nuoren vammaistuki ja opintoraha peritään kotikunnalle
- Terveystenhoitoon liittyvien matkojen osalta perhehoitaja hakee ensin Kelan matkakorvauksen. Omavastuuosuus korvataan sosiaalityöstä

5.17.1 Lapsilisä

Lapsilisä maksetaan lasta pitkäaikaisesti hoitavalle perhehoitajalle. Lapsilisä maksetaan, kunnes lapsi täyttää 17 vuotta. Lapsilisän määrä on porrastettu perheen lapsiluvun mukaan.

5.17.2 Kelan vammaistuki lapselle

[Alle 16-vuotiaan vammaistuki](#) on tarkoitettu sairaalle tai vammaiselle lapselle. Vammaistuki edellyttää, että lapsi on vähintään 6 kuukautta hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen tarpeessa niin, että se sitoo perhettä enemmän kuin saman ikäisen terveen lapsen hoito ja aiheuttaa erityistä rasitusta.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä auttaa perhehoitajaa vammaistukianomuksen täyttämässä. Kunta perii vammaistuen lapsen itsenäistymisvaroiksi. Vammaistuen määrä on porrastettu kolmiportaisesti lapsen hoidon ja kuntoutuksen aiheuttaman rasituksen mukaan.

Kun lapsi täyttää 16 vuotta, oikeus lapsen vammaistukeen loppuu. Tällöin lapsella voi olla oikeus 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen ja/tai vaikeasti vajaakuntoisen nuoren kuntoutusrahan. 16 vuotta täyttäneen vammaistuen tarkoitus on helpottaa selviytymistä jokapäiväisessä elämässä, työssä ja opiskelussa. Vammaistukea maksetaan 16 vuotta täyttäneelle sairaalle tai vammaiselle henkilölle, jonka toimintakyky on heikentynyt vähintään vuoden ajan. Toimintakyvyn katsotaan heikentyneen silloin, kun sairaus tai vamma heikentää kykyä huolehtia itsestään, selviytyä välttämättömistä kotitaloustöistä tai selviytyä työ- ja opiskelutehtävistä.

Vammaisetuus korvaa ensisijaisesti lapsen etuudet myöntämisperusteena olevan sairauden aiheuttamia kuluja ja hoidosta aiheutuvaa rasitusta. Muilta osin sairauden aiheuttamia korvauksia voidaan korvata.

5.17.3 Opiskelukulut

Perhehoitajan tulee huolehtia opintorahan hakemisesta lapselle. Koska kunta perii opintorahan, korvataan opinnoista aiheutuvat välttämättömät kulut erikseen. Kts. Perhehoitoliiton ohje perhehoidosta.

Perhehoidon palkkiot ja korvaukset maksetaan perhehoitajalle. Jos perhehoitajina on pariskunta, voidaan maksut tasata perhehoitajien kesken perhehoitajien verotukselliset ja eläkeasiat huomioiden.

Perhehoidon palkkiot ja korvaukset vahvistetaan vuosittain kuntien omissa sosiaalihuollosta vastaavissa lautakunnissa.

5.18 Korvaukset jälkihuollon tukitoimena perhehoitoon sijoitetusta

Jälkihuoltonuori 18–25 vuotta (2020)

Hoitopalkkio 816,21 e / kk
 Kulukorvaus 420,09 e / kk
 Osa-aikainen hoitopalkkio 416,65 e / kk
 Osa-aikainen kulukorvaus 24,69 e / päivä

Osa aikainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan, mikäli nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla ja käy viikonloput ja sijaisperheessä tai jos nuori on varusmies- tai siviilipalvelusta suorittamassa ja käy viikonloppuisin perheessä.

Nuoren omaa avustamista voidaan harkita jälkihuoltona toimeentulotuella, esimerkiksi suuret matkakustannukset. Jos sijaisperhe vastaa nuoren toimeentulotuesta opiskelupaikkakunnalla, kulukorvausta ei vähennetä.

Jos nuori saa opintotukea, opiskelukulut katetaan ensisijaisesti niillä varoilla.

Jos yli 18-vuotiaalla on omia tuloja, tehdään hänen kanssaan yksilöllinen suunnitelma siitä mistä kuluista ja hankinnoista nuori vastaa itse. Huomioitavia seikkoja ovat esimerkiksi työmatkakulut, käyttövarat, vaatteet, autokoulumenot ja toimeentulo. Tällöin sosiaalityöntekijä tekee sijaisperheen kanssa yhdessä suunnitelman sijaisperheelle maksattavan kulukorvauksen vähentämisestä.

Sijoitettavan alle yhden kuukauden yhtäjaksoinen sairaalahoito tai muu sovittu oleskelu muualla, kun sijaisperheessä ei vähennä kulukorvausta.

6 PERHEHOITAJAN OIKEUS VAPAASEEN

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Hoitopalkkiota ei vähennetä perhehoitajan vapaan ajalta.

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta huolehtii tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Pitämätön vapaavuorokausi korvataan joko taloudellisesti (lomakerroin vuonna 2020 43,06 euroa x pitämättömät vapaavrkt, max. 24 vrk) tai perhehoitajan kanssa sovitaan erikseen vapaa-oikeuden pitämisestä aikana, jolloin sijoittaja järjestää sijaishoidon tai avustaa sijaishoidon järjestämisessä erikseen sovittavalla tavalla.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa oikeus vapaavuorokautteen korvataan rahana. Rahallinen korvaus lasketaan kuukauden lapsikohtainen hoitopalkkio suhteutettuna kertyneisiin vapaavuorokausiin.

Perhehoitajalla on mahdollisuus valita oikeuden vapaaseen toteutettavaksi siten, että hän itse järjestää lapsen hoidon vapaansa ajalle ja vapaajärjestelyistä aiheutuvat kustannukset korvataan kulukorvauksena/hoitopalkkiona.

Kunta voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä sijaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Sijaishoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja voidaan katsoa olevan hoidettavan lapsen kannalta sopivin.

Sijaisjärjestely edellyttää perhehoitajan suostumusta ja myös hoidettavan lapsen mielipide tulee ottaa huomioon. Toimeksiantosopimus tehdään jokaista lasta kohti siltä hoitoajalta, jolloin sijaishoitaja toimii perhehoitajan sijaisena. Sopimuksen tulee sisältää palkkion määrä, kustannusten korvaaminen ja niiden sen suorittamisajankohta sekä sopimuksen voimassaoloaika. Perhehoitajan sijaiselle suositellaan maksettavan korvausta, joka vastaa tukiperheille maksettavaa palkkiota ja kulukorvausta. Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan.

Jos kunta vastaa lapsen hoidosta perhehoitajan vapaan aikana ja siitä aiheutuneista kustannuksista, perhehoitajan vapaan ajalta, perhehoitajalle maksetaan normaalisti hoitopalkkio ja kulukorvausta. **Toimeksiantosopimukseen tulee kirjata käyttäkö perhehoitaja vapaavuorokausiaan tai maksetaanko perhehoitajalle käyttämättömät vapaavuorokaudet taloudellisesti.**

Perhehoitajan itse vastatessa lapsen hoidon järjestämisestä ja kustannuksista lomansa aikana, hänelle maksetaan joulukuun palkkionmaksun yhteydessä taloudellinen korvaus käyttämättömistä vapaavuorokausista, joka on kohdennettu vuoden aikana kertyneen vapaan järjestämiseen.

Perhehoitajan vapaavuorokausia voi kertyä vuodessa 24. Perhehoitajan oikeus vapaavuorokausiin lasketaan kalenterivuosittain. Vapaakausi alkaa 1.1 ja päättyy 31.12.

Kertyneet vapaavuorokaudet voidaan korvata rahana vain poikkeus tapauksessa, esimerkiksi lyhytaikaisessa perhehoidossa.

Vapaavuorokausien määrää voidaan korottaa erityisen harkinnan perusteella, mutta kunnalla ei ole velvollisuutta pidentää vapaavuorokausien määrää. Perhehoitolaki edellyttää 24 vapaavuorokauden toteutumisen vuodessa.

7 PERHEHOITAJAN VAKUUTUSTURVA

Toimeksiantosopimuksella työskentelevien perhehoitajien tapaturma- vakuuttaminen kuuluu sijoittajakunnan lakisääteisiin tehtäviin. Sen sijaan perhehoidossa olevan lapsen vakuuttaminen henki-, tapaturma- tai vahingonkorvausvakuutuksella ei ole kuntien lakisääteinen velvoite. Kaupungin vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella on vakuutettu sijoitetut lapset perhehoidossa. Hoitokulut korvataan julkisen hoidon mukaan.

Perhehoitajilla on lakisääteinen tapaturmavakuutus. Kunta on vakuuttanut perhehoitajat perhehoidossa tapahtuvan tapaturman varalta.

Perhehoitoon sijoitetut lapset on vakuutettu lakisääteisesti tapaturman varalta kunnan toimesta. Vakuutus kattaa tapaturmasta aiheutuvat vammahoitokulut sekä korvauksen mahdollisen invaliditeetin ja kuoleman varalta. Vakuutuksessa ei ole omavastuuosuutta. Vakuutus ei kata ulkopuolisen järjestämiä tilaisuuksia, joihin tilaisuuden järjestäjä on vastuussa asiakkaiden vakuutuksista.

Perhehoidossa sovelletaan vahingonkorvauslakia. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Kunta ei ole ottanut perhehoitoon sijoitetun henkilön aiheuttamiin vahinkoihin vakuutusta. Tämän vuoksi suositellaan perhehoitajaa ottamaan laajennettu kotivakuutus. **Perhehoitajaa kehotetaan selvittämään oman vakuutusyhtiön kanssa mitkä vahingot oma kotivakuutus kattaa perhehoitoon sijoitettujen lasten kohdalla.** On huomioitava, että lyhytaikaisessa perhehoidossa lapsi ei ole perhehoitajan luona kirjoilla.

Mikäli perheen kotivakuutus korvaa sijaislapsen aiheuttaman vahingon, kunta korvaa perheelleen vakuutuksen omavastuuosuuden.

7.1 Lapsen vahingonkorvausvelvollisuus sijaishuollossa

Vahingonkorvauslain ([VahL, 412/1974, Finlex](#)) 2 luvun 1 §:n mukaan se, joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen.

Kun vahingon on aiheuttanut alle 18-vuotias, hän on velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi ([VahL 2:2 §, Finlex](#)). Vahingonkorvauslain mukaan myös alaikäinen voi siis olla velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

7.1.1 Vahinkoasian kasvatuksellinen käsitteleminen

Lapsen aiheuttamasta vahingosta ilmoitetaan lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, joka arvioi asiakassuunnitelman tarkistamisen tarpeen. Vahingon käsittelemiseen kuuluu aina kasvatuksellinen keskustelu ja asian "läpi käyminen".

7.1.2 Vahingonkorvauksesta sopiminen

Lapsen tahallaan ja erityisestä varomattomuudesta tai huolimattomuudesta aiheutuneesta vahingosta voidaan sopia vahingonkorvaus. Alaikäisellä ei ole oikeutta tehdä itse sopimuksia tai muita oikeustoimia, jolleivät ne ole olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä ([holhoustoimilaki 442/1999, 23–24 §, Finlex](#)). Vahingonkorvauksesta sopiminen on asia, josta lapsi ei voi yksin päättää vaan siihen tarvitaan huoltajan tai edunvalvojan suostumus. Oikeustoimi, jonka tekemiseen lapsella ei ole oikeutta, ei sido häntä, jollei hänen huoltajansa tai edunvalvojansa ole antanut siihen suostumusta ([holhoustoimilaki 26 § 1 momentti, Finlex](#)).

Edellä olevan mukaisesti sijoitettuna oleva lapsi voi huoltajan tai edunvalvojan suostumuksella ja tapauskohtaisen sopimuksen perusteella korvata vahingonkärsijälle aiheuttamansa vahingon rahana tai työsuorituksena. Vahingonkorvauksen rahallinen määrä ja/tai työsuorituksen suuruus tulee sopia vahingonkorvauslain mukaisin periaattein kohtuulliseksi. Rahallista korvausta ei voida perhehoitajan toimesta yksipuolisesti periä lapsen tai nuoren käyttövaroista tai työrahoista.

7.1.3 Sovittelu

Jos lapsen aiheuttaman vahingon korvaamisesta ei päästä yksimielisyyteen, voidaan asia saattaa [rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain \(1015/2005, Finlex\)](#) mukaiseen sovitteluun. Sijoitettuna olevan lapsen henkilökohtaisen suostumuksen lisäksi sovittelumenettelyyn tarvitaan myös lapsen huoltajan tai edunvalvojan suostumus.

7.1.4 Tuomioistuinkäsittely

Mikäli lapsen aiheuttama vahinko on merkittävä eikä sen korvaamisesta ole voitu sopia tai saattaa asiaa viralliseen sovitteluun, voidaan asiasta tehdä vahingonkorvauskanne tuomioistuimeen.

8 PERHEHOITAJAN SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Sosiaalihuollon asiakkaita koskevat asiat ovat pääsääntöisesti salassa pidettäviä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa luottamuksensuoja ja siihen liittyvät salassapitovelvoitteet ovat keskeinen edellytys hyvälle ja ammattieettisesti kestäväälle toiminnalle sekä asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien edellyttämälle yksityisyyden suojalle.

Perhehoitajaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Lasta tai hänen omaisiaan koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa vain asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Lapsen edustajalla on laillinen oikeus saada tietoa.

Perhehoitajalle annetaan välttämättömät tiedot sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi.

Lasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä, jo tieto asiakkuudesta on sinänsä salassa pidettävää tietoa.

Perhehoitajan on hyvä jo etukäteen sopia, miten menetellään esimerkiksi kodissa käyvien vieraiden suhteen tai kodin ulkopuolella liikuttaessa sekä sen, mitä sijaisperhehoitoon sijoitetusta lapsesta saa ulkopuolisille kertoa, jos asiasta kysytään.

Perhehoidettavan valokuvaaminen omaan käyttöön on sallittua, mutta kuvien julkaiseminen vaatii erillisen kirjallinen lupa joko huoltajalta tai edunvalvojalta. On toivottavaa, että lasta kuvataan ja hänelle tehdään oma albumi muistoksi lapsuudestaan.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta.

9 YHTEISTYÖ, YHTEYDENPITO JA PERHEHOITAJAN VELVOLLISUUDET

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidettavan lähiomaisten, sijoittajakunnan, sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Yhteydenpidosta sovitaan asiakassuunnitelmassa. Perhehoitajan tulee tukea sijoitetun lapsen ja hänen omaisiensa yhteydenpitoa ja kanssakäymistä.

Lapsen läheisiin ystäviin ja sukulaisiin pidetään myös yhteyttä. Yhteydenpito voi tarkoittaa mm. lapsen kuljettamista tapaamisiin tai vanhemman vierailua perhekodissa. Lasten ja vanhempien väliset tapaamiset ja niihin kuljettaminen on perhehoidon ydintä toimintaa, jonka tavoitteena on tukea perheen jälleen yhdistämistä. Perustellusta syystä (esim. väkivallan uhka tms.) tapaamiset voidaan järjestää tuettuina tai valvottuina.

Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä ja pitää heihin yhteyttä. Sijoitettua lasta voidaan auttaa parhaiten silloin, kun yhteistyö toimii. Yhteistyö edellyttää sekä yhteistyöhalua että – taitoja.

Perhehoitaja ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekevät yhteistyötä perhehoitoon sijoitetun lapsen asioissa ja tästä syystä perhehoitajan tulee pitää sosiaalityöntekijää ajan tasalla perhehoidon tilanteista.

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle:

- hoidettavissa lapsissa ja asiakasmäärissä tapahtuvat muutokset
- elämäntilanteen muutokset (sairastumiset, muut esteet työnteolle)
- perhesuhteiden muutokset (erot, avioitumiset, lasten syntymät, muuttoaikheet, äitiysloma)
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
- ulkomaanmatkat perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden kanssa
- sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina myös kirjallisena
- muut mahdollisesti tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat seikat

Jos perhehoitaja havaitsee perhehoitoon sijoitetun lapsen elämässä, olosuhteissa tai olotilassa jotain poikkeuksellista, tulee hänen ottaa ensimmäiseksi yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään asian selvittämiseksi.

Kaikkien osapuolien avoin suhtautuminen ja samoihin yhdessä laadittuihin tavoitteisiin pyrkiminen luovat edellytykset onnistuneelle perhehoidolle.

9.1 Säännöllinen raportointi

Perhehoitaja raportoi vähintään kolmen kuukauden välein sijoitetusta lapsesta sosiaalityöntekijälle. Perhe täyttää raporttilomakkeen, jossa pyydetään kertomaan mm. lapsen sen hetkisestä tilasta, yhteydenpidosta lapsen omiin vanhempiin sekä muista mahdollisista huomioista.

10 PERHEHOITAJAN TUKEMINEN SIOITUKSEN AIKANA

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä.

Sijoittava kunta mahdollistaa perhehoitajalle osallistumisen mentorointiin ja vertaisryhmätoimintaan. Lisäksi käytettävissä on esimerkiksi perhetyöntekijän tarjoama apu (mm. tilapäistä lastenhoitoa varten tai muu kotikäynti, keskusteluapu).

Perhehoitajalle ja hänen puolisolleen kustannetaan 1 – 2 vuorokauden täydennyskoulutus vuosittain. Kustannuksia korvataan enintään 300€/ perhehoitaja/ vuosi. Mikäli perhehoitaja osallistuu koulutustapahtumaan, johon on lapsille järjestetty omaa ohjelmaa, koulutustilaisuus maksetaan koko perheen osalta (sisältää perhehoitajan avo- tai aviopuolison sekä biologisten lasten ja sijoitettujen lasten osallistumis- ja majoituskulut). Matkakulujen korvaamisesta täydennyskoulutukseen sovitaan ennalta sosiaalityöntekijän kanssa. Perhehoitolaki 15 § (THL 2016)

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajalle aikovalle henkilölle ennakkovalmennuksesta.

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijä.

Perhehoitajalla on oikeus saada samat tuet ja palvelut, kun muillakin perheillä on. Sijaisperheelle tarjottavista tukimuodoista sovitaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa ja ne kirjataan lapsen asiakassuunnitelmaan. Vaikeahoitoisenkin lapsen perhesijoitus saattaa onnistua, kun tukipalvelut ovat riittävät.

10.1 Koulutus

Perhehoitajat voivat esittää toiveita koulutuksen sisällön ja toteutuksen suhteen. Itä-Uudenmaan kunnat tekevät yhteistyötä muiden lähikuntien, järjestöjen ja erityishuoltoapiirien kanssa koulutusten järjestämisessä. Koulutusta järjestetään vähintään kerran vuodessa.

Lisäksi kunta voi maksaa perhehoitajille osallistumisen valtakunnallisiin perhehoidon koulutuspäiviin, joita järjestää esim. Perhehoitoliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Pelastakaa lapset ry. Jos perhehoitaja hakeutuu koulutukseen, kustannusten korvaamisesta tulee sopia etukäteen perhehoidon vastuuhenkilön kanssa. Koulutusten tarkoitus on vahvistaa perhehoitajien ammatillista kehittymistä.

10.2 Työnohjaus

Perhehoitajille järjestetään tarpeen mukaan yksilö-, perhekohtaista tai ryhmätyön ohjausta hoito- ja kasvatustyön, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi. Ennen työnohjauksen aloitusta tulee perhehoitajan ja sijoittajakunnan sopia työnohjauksen toteuttamisesta. Työnohjaaja laskuttaa ennalta sovitusti sijoittajakunnalta työnohjouksesta aiheutuvat kustannukset.

10.3 Mentoritoiminta

Mentorointi on perhehoidon tukimuoto, jossa tuetaan perhehoidon alussa tai yllättävissä tilanteissa olevia sijaisvanhempia. Mentorisuhteessa ovat kokenut perhehoitaja eli *mentori* ja tuorempi perhehoitaja eli *aktori*.

Mentori on hiljaisen tiedon ja kokemuksen välittäjä, arjen tilanteiden avaaja ja sillanrakentaja eri osapuolten välillä. Mentoritoiminta on tavoitteellista, määräaikaista ja palkkiollista toimintaa, josta sovitaan kirjallisesti lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Mentoritoiminta täydentää perhehoidon tukimuotoja, mutta ei korvaa esimerkiksi perehdytyksen, työnohjauksen tai vertaistuen tarvetta. Erittäin tärkeä rooli mentorilla on sijaisvanhemmuuden alussa ja kriisitilanteissa tukijana.

10.4 Vertaistuki

Vertaisryhmässä samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilla on mahdollisuus ohjaajan tukemana jakaa kokemuksiaan ja oppia toisiltaan. Sijaisvanhemmat ja perhehoitajat kohtaavat tärkeässä tehtävässään monia haasteellisia ja vaikeita asioita, joihin liittyy monia tunteita. Kokemusten ja tunteiden jakaminen vertaisten kanssa helpottaa joskus rankoiltakin tuntuissa perhehoidon tilanteissa ja ehkäisee uupumista. Vertaisryhmä ei kuitenkaan voi korvata perhehoitajan tarvitsemää ammatillista, työnohjauksellista tukea.

Perhehoitoliitto suosittaa, että perhehoitajien vertaisryhmiä ohjaa vain vertaisryhmäohjaajakoulutuksen käynyt perhehoitaja. Esimerkiksi Perhehoitoliitto järjestää perhehoitajille, perhehoitajan perheille sekä perhehoidossa oleville lapsille vertaistukiryhmiä ja vertaistukiviikonloppuja.

Itä-Uudenmaan alueella toimiva Uudenmaan Sijaisperheet ry perhehoitajille sekä lapsille yhteisten tapahtumien muodossa.

Lisätietoja: www.perhehoitoliitto.fi

10.5 Asiamiestoiminta

Erilainen asiamiestoiminta on asiakkaan ja perhehoitajan tukena arjessa.

10.5.1. Perhehoidon asiamies

Perhehoidon asiamies toimii vapaaehtoisena perhehoitajan tukijana toimeksiantosopimuksen tekemiseen tai muutoksiin liittyvissä neuvotteluissa. Vertaisena ja oman kokemuksensa myötä asiamies tukee neuvottelutilanteessa hyvän ja perhehoitolakiin perustuvan toimeksiantosopimuksen tekemistä.

Vertaisen keskeinen tehtävä on rohkaista perhehoitajaa esittämään tarkentavia kysymyksiä sovittavista asioista ja siitä, mitä ne hänen arjessaan tarkoittavat. Hyvän sopimuksen syntyminen lisäksi tavoitteena on avoimuus sekä luottamuksen ja hyvän yhteistyösuhteen rakentaminen perhehoidon ja perhehoidon vastuutyöntekijän välillä.

Tuki on perhehoitajalle maksutonta, ja perhehoidon asiamiehet toimivat vapaaehtoisina omien resurssiensa puitteissa. Perhehoitoliitto valmentaa asiamiehiä alueellisiin jäsenyhdistyksiin. Asiamiestoiminta on käynnistynyt 13 yhdistyksen alueella (2018). (Perhehoitoliitto, 2019).

10.5.2. Sosiaaliamies

Sosiaaliamiehen tehtävänä on neuvoa asiakkaita sosiaalihuoltoon ja asiakkaan oikeuksiin liittyvissä asioissa. Sosiaaliamies palvelee sekä julkisen että yksityisen sosiaalihuollon asiakkaita. Myös asiakkaiden omaiset ja muut läheiset voivat olla yhteydessä sosiaaliamieheen. (Valvira, 2019).

- neuvoa sosiaalihuollon asiakkaita heidän asemaansa ja oikeuksiinsa liittyvissä asioissa
- avustaa asiakasta tarvittaessa tekemään muistutuksen kohtelustaan sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle
- tiedottaa asiakkaan oikeuksista
- toimii muutenkin asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi sekä
- seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kunnassa ja antaa siitä selvityksen vuosittain kunnanhallitukselle.

10.6 Tuettuja lomia perhehoitajien perheille

Perhehoitajille tarkoitettuja tuettuja lomia järjestää Maaseudun Terveys- ja Lomahuolto ry. Lisätietoja saa osoitteesta: www.mthl.fi

10.7 Hyvinvointi -ja terveystarkastukset toimeksiantosopimuksen tehneille perhehoitajille (Kuntaliitto 2017)

Tämä ohje koskee kunnan kanssa toimeksiantosopimuksen tehneitä perhehoitajia. Ohje ei koske ammatillista perhehoitoa.

Tarvittavien hyvinvointi- ja terveystarkastusten määrää ei voi tarkkaan arvioida. Hyvinvointi- ja terveystarkastus terveydenhuoltolain mukaan Kunnan on järjestettävä terveydenhuoltolain 13 §:n mukaisesti alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä sairauksien ehkäisyä tukevaa terveysneuvontaa. Terveysneuvonta on

sisällytettävä kaikkiin terveydenhuollon palveluihin. Kunnan on järjestettävä tarpeelliset terveystarkastukset alueensa asukkaille heidän terveytensä ja hyvinvointinsa seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Terveysneuvonnan ja terveystarkastusten on muodostettava toiminnallinen kokonaisuus muiden kunnan järjestämien palvelujen kanssa. Terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 1 kohdan perusteella.

Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset perhehoitolain mukaan 1.7.2016 on tullut voimaan perhehoitolain 15 a § säännös. Sen mukaan kunnan tulee järjestää päätoimiselle toimeksiantosuhteiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen, joka toinen vuosi, ja muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille tarvittaessa.

Lisäksi kunnan on tarvittaessa järjestettävä perhehoitajalle hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja. Jos perhehoitaja on työterveyshuollon piirissä tai kun kyseessä on lyhytaikainen perhehoito, niin hyvinvointi- ja terveystarkastus ei ole välttämätön.

Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole ansiotyössä perheen ulkopuolella. Säännölliset hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat tarpeen, jotta perhehoitajan hyvinvointiin tai perhehoidon sijoitusta koskeviin riskitekijöihin voidaan puuttua mahdollisimman varhain. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä mahdollisia myöhempiä ongelmia.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat perhehoitajalle vapaaehtoisia. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksista tulee sopia perhehoitajien toimeksiantosopimuksessa. Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset katsottiin tarpeellisiksi, koska toimeksiantosopimussuhteinen perhehoitaja ei ole työsuhteessa kuntaan eikä ole työterveyshuollon piirissä.

Monet perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarviket riskit ilmaantuvat pitkäaikaisen perhehoitajuuden aikana. Vaativa perhehoito voi vaikeuttaa sosiaalisten suhteiden ja omien mielenkiinnon kohteiden ylläpitämistä sekä estää riittävän levon. Jos jaksamisongelmat, sairaudet ja tuen tarve jäävät tunnistamatta, riskit perhehoitajan hyvinvoinnin ja terveyden heikkenemiseen ja samalla perhehoidon laadun heikkenemiseen kasvavat. Hoidettavan perhehoito voi jäädä toivottua lyhyempikestoiseksi ja hoidettava tarvita suunniteltua nopeammin muita palveluita. Muutosten tunnistamiseen tarvitaan säännöllistä seuranta ja arviointia. Tässä hyödynnetään perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.

Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksen tavoitteet ja sisältö

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on perhehoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja varhainen tunnistaminen. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksella tarkoitetaan kliinisillä tutkimuksilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä suoritettua hyvinvoinnin, terveydentilan ja toimintakyvyn tarkastusta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää terveydentilan selvittämistä ja neuvontaa.

Perhehoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksen voi tehdä terveydenhuollon

ammattihenkilö, kuten terveydenhoitaja tai sairaanhoitaja. Mikäli mahdollista, hyvinvointi- ja terveystarkastukset tulisi keskittää perhehoidon erityiskysymyksiin perehtyneelle terveydenhuollon ammattihenkilölle. Kunta voi yhteen sovittaa perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset jo olemassa olevien hyvinvointia ja terveyttä edistävien palvelujen kanssa.

Perhehoitajan vastuutyöntekijä voi ohjata perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen, jos perhehoitajalla ilmenee jaksamis- tai muita perhehoitoon vaikuttavia tekijöitä. Myös perhehoitajan kanssa asioivat muut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat ohjata perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen.

Työssäkäyvien perhehoitajien haasteena on perhehoitajuuden ja työssäkäynnin sovittaminen yhteen. Vammaisia ja pitkäaikaissairaita lapsia hoitavien perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksissa on tärkeää tunnistaa perhehoitajan hyvinvoinnin ja tuen tarpeen kietoutuminen yhteen koko perheen tilanteeseen. Iäkkäiden perhehoitajien hyvinvointiin vaikuttavat heidän omat pitkäaikaissairautensa ja heikentynyt toimintakyky. Kaikille perhehoitajille yhteisiä asioita ovat esimerkiksi ergonomiaan sekä unen riittävyteen ja laatuun liittyvät asiat. Toisaalta perhehoitajuuden vaikutukset ovat yksilöllisiä ja vaihtelevat eri elämäntilanteissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaassa otetaan perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastusten toteuttamisen painopisteeksi perhehoitajan omia voimavaroja tukevat menetelmät ja ongelmien syntymistä ja kehittymistä ennaltaehkäisevät toimet.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa päähuomio on perhehoitajan jaksamisessa, tuen tarpeen tunnistamisessa ja perhehoitajan kuormittumisen riskitekijöissä. Tarkastuksessa käsiteltäviä asioita ja mahdollisia riskitekijöitä ovat muun muassa:

- tilanteen myönteiset ja kielteiset puolet
- koettu terveydentila, mieliala ja selviytymiskeinot, joita perhehoitaja käyttää oman terveytensä tukemiseksi
- voimavarat ja jaksaminen
- toimintakyvyn arviointi, edistäminen ja ylläpito
- muiden perheenjäsenten tilanne ja voimavarat
- muu sosiaalinen tukiverkosto (epävirallinen tuki)
- tuen ja palvelujen riittävyys ja soveltuvuus perhehoitajan tarpeisiin
- tuen ja palvelujen riittävyys perhehoitajan perheen tarpeisiin
- voimavarojen vahvistaminen
- vapaapäivien pitäminen
- hoidettavan vaikeat muisti- tai käytösongelmat
- hoidon sitovuus
- suhde hoidettavaan/hoidettaviin
- hyvinvointiin ja terveyteen liittyvä ohjaus ja neuvonta
- terveyden edistäminen sekä sairauksien ehkäisy tunnistaminen
- kuntoutusmahdollisuudet kodin ja muun asuin- ja elinympäristö
- kodin muutostöiden ja apuvälineiden käyttöön liittyvän opastuksen

Kunta voi toimittaa hyvinvointi- ja terveystarkastukseen ohjattavalle perhehoitajalle esitieto- tai haastattelulomakkeen tai sähköisen kyselyn, jonka perhehoitaja täyttää

ennen tarkastukseen tuloa. Lomake toimii tarkastuksessa keskustelun tukena ja seulontavälineenä mahdollista tarkempaa hyvinvointi- ja terveystarkastusta varten.

Tarkastuksessa voidaan hyödyntää myös Kustannus Oy Duodecimin ja Terveystarkastus ja -valmennus. Palvelu on käytettävissä kaikissa niissä kunnissa, jotka ovat hankkineet Duodecimin palvelun kuntalaisilleen.

Jatkotoimenpiteet hyvinvointi- ja terveystarkastuksen jälkeen

Tarkastuksessa terveydenhuollon ammattilainen arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta. Tarvittaessa perhehoitaja ohjataan jatkotutkimuksiin, hoitoon tai kuntoutukseen. Kunnan järjestämän lääkinnällisen kuntoutuksen lisäksi on mahdollista hakea esimerkiksi Kelan harkinnanvaraista kuntoutusta. Tarkastuksen jatkotoimena voi olla tarpeen järjestää yhteinen neuvonpito, johon osallistuvat perhehoitaja, terveydenhuollon edustaja sekä perhehoidon edustaja ja tarpeen mukaan muiden sosiaalipalvelujen edustaja. Työssäkäyvän perhehoitajan kohdalla yhteistyötä voidaan tehdä työterveyshuollon kanssa. Tarkastuksen yhteydessä sovitut asiat otetaan huomioon, kun perhehoidettavan henkilön hoito- ja palvelusuunnitelmaa ja perhehoitajan toimeksiantosopimusta tarkistetaan.

Asiakas- ja potilastietojen kirjaaminen ja salassapito

Hyvinvointi- ja terveystarkastusta koskevat tiedot on kirjattava potilasasiakirjoihin. Tarkempia ohjeita on oppaassa. Tarkastuksessa esille tulleita tietoja voidaan luovuttaa muille viranomaisille siinä laajuudessa kuin perhehoitaja on antanut siihen suostumuksensa.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksista tiedottaminen perhehoitajille

Perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan tulee tiedottaa perhehoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksista perhehoidon toimeksiantosopimuksen tai hoidettavan asiakassuunnitelman laatimisen tai tarkistamisen yhteydessä. Tiedottamisessa voi hyödyntää kunnissa käytössä olevia oppaita, verkkotiedotusta ja muita neuvontapalveluja.

Seuranta ja arviointi

Kunta tarvitsee hyvinvointi- ja terveystarkastusten suunnittelua ja kehittämistä varten tietoja tarkastuksiin osallistuneiden perhehoitajien määrästä, iästä ja sukupuolesta sekä tarkastuskäyntien määrästä. Lisäksi kunta voi kerätä tietoja niistä toimenpiteistä, joihin hyvinvointi- ja terveystarkastukset johtavat. Asiakaslähtöinen toiminnan kehittäminen edellyttää, että kunnat keräävät perhehoitajilta palautetta hyvinvointi- ja terveystarkastuksista.

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten hankinta ja kustannukset

Toimeksiantosopimuksen tehnyt kunta voi itse toteuttaa perhehoitajiensa hyvinvointi- ja terveystarkastukset. Kunta voi myös hankkia tarkastukset ostopalveluna toiselta kunnalta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta ja sopia kustannusten korvaamisesta ja laskuttamisesta.

10.8 Muita tukitoimia

Tarvittaessa pitkäaikaiselle perhehoitajalle voidaan järjestää määräajaksi arjen tueksi siivousapua, tukiperhe, jne. jotta perhehoitaja saa riittävästi tukea sijoituksen onnistumiseksi.

11 PERHEHOITAJAREKISTERI

Itä-Uudenmaan kuntien perhehoidon vastuutyöntekijät kokoavat vuoden 2020 aikana ajantasaisen rekisterin ja ylläpitävät yhteistä perhehoitajarekisteriä, joihin perhehoitajat lisätään heidän luvallansa. Sen tarkoituksena on helpottaa oikeanlaisen perheen löytymistä tukea tai sijoitusta tarvitsevalle lapselle.

Rekisterissä on tietoa sijais- ja tukiperheiden sen hetkisestä perhetilanteesta (mm. sijoitettujen lasten lukumäärä, tukilasten lukumäärä, omien lasten määrä, lasten iät, lemmikit, vanhempien iät, ammatit, asuinpaikka sekä perheen omat toiveet sijoitetun tai tukea tarvitsevan lapsen suhteen.)

Rekisterin toimivuuden kannalta on tärkeää, että perhehoitajat ilmoittaisivat muuttuneista elämäntilanteistaan, kuten uusista sijoitetuista tai tuettavista lapsista. Näin ollen perheisiin kohdistuneet ”turhat” kyselyt jäisivät vähemmälle.

Jokainen kunta tekee pitämästään rekisteristä erillisen tietosuojarekisteriselosteen tietosuojalain mukaisesti.

12 PERHEHOIDON VALVONTA

Sijoittajakunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon lapsi on sijoitettu.

12.1 Tarkastukset

Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan perhehoitolain mukaisen toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekeminen on perusteltu syy.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastajan on päästävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

12.2 Toimenpiteet

Jos perhehoidossa annettu hoito ja kasvatusta todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjausasiassa. Jos korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 luvussa säädetään.

LÄHTEET

Terveyden ja hyvinvoinninliitto (THL)
Lastensuojelulaki
Sosiaalihuoltolaki
Perhehoitolaki
Perhehoitoliitto
Valvira

Liite 1 Perhehoitolaki

263/2015, Finlex

Annettu Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2015

Perhehoitolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus ja tavoite

Tämän lain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämiseen perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Jollei toisin säädetä, se mitä tässä laissa säädetään perhehoidosta, koskee myös ammatillista perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa.

3 §

Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

4 §

Ammatillinen perhehoito

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa.

5 §

Perhekodin olosuhteet

Perhekodin pitää olla terveystieteiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

6 §

Perhehoitajan kelpoisuus

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakovalmennus. Erityisistä syistä ennakovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Ammatillisessa perhehoidossa edellytetään 1 momentissa säädetyn lisäksi olevan vähintään kaksi perhehoitajaa, joista ainakin yhdellä perhehoidon hoito- ja kasvatustehtäviin osallistuvista on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä.

7 §

Perhekodissa hoidettavien määrä

Perhekodeissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

8 §

Ammatillisessa perhekodeissa hoidettavien määrä

Ammatillisessa perhekodeissa saadaan hoitaa samanaikaisesti enintään seitsemää henkilöä, jos perhekodeissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin yhdellä on 6 §:n 1 momentissa ja yhdellä 3 momentissa säädetty kelpoisuus. Samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt lasketaan mukaan enimmäismäärään.

9 §

Hoidettavien määrästä poikkeaminen

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodeissa tai ammatillisessa perhekodeissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö kuin 7 ja 8 §:ssä säädetään.

Lisäksi erityisestä syystä voidaan 7 ja 8 §:ssä säädettyistä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismääristä poiketa. Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä.

Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen.

10 §

Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan ja kunnan tai kuntayhtymän välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista;
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.

Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

11 §

Sopimus perhehoidon järjestämisestä

Kunnan tai kuntayhtymän ja yksityisen perhehoidon tuottajan välisessä sopimuksessa perhehoidon antamisesta tulee sopia:

- 1) perhehoidosta maksettavasta korvauksesta;
- 2) perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;
- 5) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- 6) sopimuksen irtisanomisesta;

7) tarvittaessa muista perhehoitoa koskevista seikoista.

Perhehoidosta tehtyä sopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.

12 §

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

13 §

Oikeus vapaaseen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on yksi arkipäivä kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana.

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

14 §

Sijaishoito perhehoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää.

15 §

Koulutus ja tuki

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta.

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

16 §

Hoitopalkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (**hoitopalkkio**). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 686,25 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne.

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kun lapsen hoito ja huolenpito on järjestetty kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa tämän lain mukainen hoitopalkkio, 17 §:n mukainen kulukorvaus ja 18 §:n mukainen käynnistämiskorvaus.

Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

17 §

Kustannusten korvaaminen

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (*kulukorvaus*), kuitenkin vähintään 410,66 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Edellä 2—4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomavietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

18 §

Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (*käynnistämiskorvaus*), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti enintään 2916,43 euroa.

19 §

Indeksisidonnaisuus

Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksiin (lokakuu 1951=100) edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

20 §

Sosiaaliturva

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaislaissa (549/2003).

Perhehoitajan tapaturmavakuutuksesta säädetään tapaturmavakuutuslaissa (608/1948).

21 §

Ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee.

22 §

Valvonta

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitettun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 luvussa säädetään.

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2015.

Sen estämättä, mitä 7 §:ssä säädetään, ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen perustuva perhehoito voi jatkua lain voimaan tultua niin pitkään kuin hoidettavan hoidon tarve sitä edellyttää.

Tällä lailla kumotaan perhehoitajalaki (312/1992) sekä sosiaalihuoltolain (710/1982) 25, 26 ja 26 a §, sellaisina kuin ne ovat, 25 ja 26 a § laissa 311/1992 sekä 26 § laeissa 311/1992, 604/1996 ja 923/2011.

Kunnan tai kuntayhtymän on muilta kuin 2 momentissa tarkoitetuilta osin ryhdyttävä toimenpiteisiin ennen lain voimaantuloa tehdyn perhehoitoa koskevan sopimuksen tarkistamiseksi siten, että se vastaa tämän lain säännöksiä viimeistään kolmen kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulopäivästä.